

**Hallituksen esitys Eduskunnalle ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan neuvoston puitteissa vuonna 1950 tehdyn yleissopimuksen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi sekä siihen liittyvät myöhemmin tehdyt lisäpöytäkirjat.

Yleissopimuksessa ja siihen liittyvissä lisäpöytäkirjoissa sopimusvaltiot sitoutuvat takaamaan näissä sopimuksissa määritellyt oikeudet ja vapaudet kaikille niiden lainkäyttövallan piirissä oleville henkilöille. Näistä oikeuksista ja vapauksista keskeisimpiä ovat oikeus elämään, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, julkiseen oikeudenkäyntiin, oikeussuojaan ja koulutukseen sekä perhe-elämän, kodin ja kirjenvaihdon loukkaamattomuus sekä ajatuksen- ja uskonvapaus, ilmaisuvapaus, kokoontumisvapaus ja liikkumisvapaus. Lisäksi yleissopimuksessa ja sen lisäpöytäkirjoissa kielletään muun muassa kuolemanrangaistus rauhan aikana, kidutus, orjuus ja pakkotyö sekä suku-

puoleen, rotuun, ihonväriin, uskontoon ja poliittiseen mielipiteeseen perustuva syrjintä.

Yleissopimuksella on perustettu Euroopan ihmisoikeustoimikunta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin. Näiden sekä Euroopan neuvoston ministerikomitean toiminta muodostavat kansainvälisen valvontajärjestelmän, jonka puitteissa voidaan sopimusvaltiota oikeudellisesti sitovalla tavalla todeta sen loukanneen yleissopimuksen ja lisäpöytäkirjojen kattamia oikeuksia.

Yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 3 päivänä syyskuuta 1953. Myös kaikki sen lisäpöytäkirjat ovat tulleet voimaan. Suomen osalta yleissopimus ja useimmat sen lisäpöytäkirjat tulevat voimaan ratifioimiskirjojen tallettamispäivänä. Esitykseen sisältyy lakiehdotus yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin yleissopimuskin.

**YLEISPERUSTELUT**

**1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu**

Euroopan neuvoston yhtenä tärkeimmistä toimintamuodoista on pidetty ihmisoikeuksien ja yksilön perusvapauksien suojaamista ja niiden toteuttamisen kansainvälistä valvontaa. Tämän vuoksi neuvoston tärkein sopimus on Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 allekirjoitettu Euroopan yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi sekä sitä

täydentävät lisäpöytäkirjat. Yleissopimuksen noudattamista pidetään edellytyksenä sille, että valtio täyttää Euroopan neuvoston perussäännössä jäsenille asetetun demokraattisuuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen vaatimuksen. Tästä syystä kaikkien jäsenvaltioiden oletetaan liittyvän yleissopimukseen.

Yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 3 päivänä syyskuuta 1953. Kahdeksasta lisäpöytäkirjasta neljä (1, 4, 6 ja 8) on laajentanut alkuperäisen yleissopimuksen sisältämien oi-

keuksien ja perusvapauksien piiriä. Myös ne kaikki ovat tulleet kansainvälisesti voimaan. Yleissopimus on avoin vain Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, joista Suomea lukuunottamatta kaikki ovat siihen liittyneet. Kaikki jäsenvaltiot eivät vielä ole liittyneet kaikkiin lisäpöytäkirjoihin.

Verrattaessa Euroopan neuvoston ja Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeusjärjestelmiä toisiinsa voidaan todeta, että Euroopan neuvoston perustamisesta lähtien neuvostolla on ollut vaikutusta YK:n ihmisoikeustoimintaan. Neuvoston perustajavaltioilla oli huomattava panos YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen hyväksymiseen vuonna 1948. Euroopan ihmisoikeusyleissopimuksen päämääränä oli toteuttaa julistuksen periaatteet alueellisella tasolla. Euroopan ihmisoikeusyleissopimus menee erityisesti sen noudattamisen kansainvälisessä valvonnassa pitemmälle kuin YK:ssa 1966 hyväksytyt ihmisoikeussopimukset, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 8/76) sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva yleissopimus (SopS 6/76). Viimeksi mainittua YK:n sopimusta vastaava Euroopan sosiaalinen peruskirja allekirjoitettiin 18.10.1961 ja tuli kansainvälisesti voimaan 26.2.1965. Se puolestaan on erillinen Euroopan ihmisoikeusyleissopimuksesta ja sisältää täytäntöönpanon valvonnan osalta raportointijärjestelmän. Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan oli 1.1.1990 mennessä liittynyt 15 neuvoston jäsenvaltiota. Suomi allekirjoitti peruskirjan 9.2.1990.

Suomi allekirjoitti Euroopan ihmisoikeusyleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjat samana päivänä kuin Suomi liittyi Euroopan neuvostoon eli 5 päivänä toukokuuta 1989. Jo tätä ennen oli ulkoasiainministeriön johdolla ryhdytty koordinoimaan viranomaistoimia Euroopan ihmisoikeusyleissopimukseen liittymiseksi. Neuvotteluihin ovat osallistuneet ulkoasiainministeriön, oikeusministeriön, sisäasiainministeriön, puolustusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajat. Oikeusministeriössä valmistui lokakuussa 1988 perusselvitys ”Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus Suomen näkökulmasta” (Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 21/1988). Selvityksen pohjalta eri viranomaiset ovat muodostaneet kantansa toimialallaan tarpeellisista lainmuutoksista ja mahdollisesti sopimukseen tehtävistä varauksista. Euroopan ihmisoikeusyleis-

sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen oikeusministeriö on koordinoinut tarvittavia lainsäädännöllisiä toimenpiteitä eri hallinnonaloilla. Yleissopimukseen liittymistä koskeva hallituksen esitys on yhteistyössä oikeusministeriön kanssa valmisteltu ulkoasiainministeriössä. Sopimuksen ratifiointiedellytyksiä ja vaadittua lainsäädäntötyötä on johtanut säännöllisin väliajoin kokoontunut ulkoasiainministeriön ja oikeusministeriön yhteinen asiantuntijatyöryhmä, joka on tarpeen vaatiessa pyytänyt muiden viranomaisten lausuntoja.

## 2. Yleissopimuksen ja lisäpöytäkirjojen pääasiallinen sisältö

### 2.1. Ihmisoikeudet ja perusvapaudet

Euroopan ihmisoikeusyleissopimus lisäpöytäkirjoineen keskittyy kansalais- ja poliittisten oikeuksien ja perusvapauksien takaamiseen. Tämä johtuu sopimusjärjestelmän alkuperäisestä tarkoituksesta sekä pyrkimyksestä luoda järjestelmä, jonka valtiosisäinen täytäntöönpano olisi sopimuksella perustettujen elinten valvottavissa. Keskustelua on myös käyty Euroopan sosiaaliseen peruskirjaan sisältyvien oikeuksien liittämiseksi yleissopimuksen järjestelmään, mutta tässä ei ole toistaiseksi edetty.

Yleissopimuksella turvataan oikeus elämään, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, julkiseen oikeudenkäyntiin ja syyttömänä pitämiseen kunnes lainvoimaisella tuomiolla on toisin päätetty, perhe-elämän, kotirauhan ja kirjeenvaihdon loukkamattomuus, ajatuksen- ja uskonvapaus, ilmaisuvapaus ja kokoontumisvapaus. Sopimuspuolet ovat sitoutuneet estämään kidutuksen, orjuuden ja pakkotyön. Lisäksi yleissopimuksessa on määräykset viranomaisten suorittaman vapaudenriiston edellytyksistä sekä rikoksesta epäillyn oikeuksista.

Yleissopimukseen liittyvä 1 lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä omistusoikeuden suojaamisesta sekä oikeudesta koulutukseen ja vanhempien oikeudesta saada lapsilleen oman vakuumuksensa mukainen kasvatus. Sopimuspuolet ovat sitoutuneet järjestämään vapaita vaaleja säännöllisin väliajoin. Yleissopimuksen 4 lisäpöytäkirja kieltää velallisuuteen perustuvan vapaudenriiston ja sisältää oikeuden matkustaa, valita asuinpaikkansa ja olla tulematta karkotetuksi kotimaastaan. Ulkomaalaisten kollektiivinen karkotus on kielletty. Sopimuksen 6

lisäpöytäkirja kieltää kuolemanrangaistuksen rauhan aikana ja 7 lisäpöytäkirja käsittelee muun muassa menettelyä ulkomaalaisten karkotustapauksissa, muutoksenhakua rikosasioissa, korvausta syyttömänä tuomitulle tai armaidetulle sekä aviopuolisoiden tasa-arvoisuutta yksityis- ja perheoikeudellisissa suhteissa.

Euroopan ihmisoikeusyleissopimuksen 1 artiklan mukaan sopimuspuolet takaavat jokaiselle lainkäyttövaltaansa kuuluvalle sopimuksessa luetellut oikeudet. Yleissopimuksen sisältämät oikeudet eivät siis ole tavoiteltavia periaatteita, vaan niiden välitöntä turvaamista edellytetään kaikkien valtion lainkäyttö- ja muun toimivallan alaisten henkilöiden osalta näiden kansalaisuudesta riippumatta. Toinen asia on, että näiden oikeuksien rajoittaminen on mahdollista itse kyseessä olevaa oikeutta koskevassa artiklassa määritellyin edellytyksin. Lisäksi yleissopimuksen velvoitteista on tietyissä rajoissa mahdollisuus poiketa yleisen hätätilan aikana. Edelleen sopimuksen 64 artikla sallii myös varaumien tekemisen. Yleisluontoiset varaumat ovat kiellettyjä.

Euroopan ihmisoikeusyleissopimus ja YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus ovat monissa kohdin sanonnaltaan samankaltaisia, mikä ei kuitenkaan merkitse sitä, että sopimusten valtioille asettamat velvoitteet olisivat käytännössä samat. Periaatteessa sopimusten välillä ei kuitenkaan ole ristiriitaa, vaan ne täydentävät toisiaan. Kumpikin sisältää Euroopan ihmisoikeusyleissopimuksen 60 artiklassa lausutun periaatteen, jonka mukaan yleissopimuksen minkään määräyksen ei pidä katsoa rajoittavan tai loukkaavan sopimuspuolen lainsäädännössä turvattuja tai jossain sen allekirjoittamassa sopimuksessa tunnustettuja ihmisoikeuksia ja perusvapauksia.

Yleissopimus ja sen lisäpöytäkirjat tulevat koskemaan myös Ahvenanmaan aluetta, mutta maakunnan erityisasema ei ole katsottu olevan ristiriidassa yleissopimuksen kanssa. Erinäiset maakunnan alueen ulkopuolella asuviin kohdistuvat oikeudelliset ja tosiasialliset rajoitukset, kuten ne, jotka koskevat koulujen opetuskieltä, omistusoikeutta ja asuinpaikan valitsemisvapautta, eivät merkitse yleissopimuksen kieltämää syrjintää. Ahvenanmaan erityisasema perustuu muun muassa Suomen ja Ruotsin välillä voimassa olevaan vuonna 1921 tehtyyn niin sanottuun Ahvenanmaa-sopimukseen, jo-

ka antaa oikeusperustan Ahvenanmaan ruotsinkielisyyden ja maakunnan kulttuurin säilymisen turvaamiseksi välttämättömille rajoituksille.

## 2.2. Yleissopimuksen kansainvälinen valvontajärjestelmä

Euroopan ihmisoikeusyleissopimus on luonut toistaiseksi pisimmälle menevän ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen valvontajärjestelmän, jonka puitteissa voidaan sopimusvaltiota oikeudellisesti sitovalla tavalla todeta sen loukanteen yleissopimuksen ja lisäpöytäkirjojen kattamia oikeuksia. Yleissopimuksella on perustettu kaksi erityistä valvontaelintä, *Euroopan ihmisoikeustoimikunta* ja *Euroopan ihmisoikeustuomioistuin*. Näiden ohella Euroopan neuvoston ministerikomitealla on sopimusvelvoitteiden toteutumisen seurannassa tärkeä osuus. Mikäli tapausta ei viedä tuomioistuimeen, ministerikomitea päättää siitä, onko yleissopimusta rikottu. Ministerikomitea myös valvoo tuomioistuimen päätösten täytäntöönpanoa. Lisäksi ministerikomitea voi pyytää muiden määräysten kuin yksittäisten oikeuksien sisällöstä ihmisoikeustuomioistuimelta yleissopimuksen tulkintaa koskevia neuvoantavia mielipiteitä. Euroopan neuvoston pääsihteeri puolestaan voi pyytää sopimusvaltioita raportoimaan velvoitteiden noudattamisesta. Neuvoantavilla lausunnoilla sen enempää kuin raportointijärjestelmällä ei ole ollut käytännön merkitystä.

Ihmisoikeustoimikunnassa on jäseniä yhtä monta kuin on yleissopimukseen liittyneitä valtioita. Tuomioistuimen jäsenluku taas on sama kuin Euroopan neuvoston jäsenmaiden määrä. Yleissopimuksen osapuolena Suomi saa asettamansa ehdokkaan toimikuntaan. Ihmisoikeustoimikunnan jäsenet valitsee Euroopan neuvoston ministerikomitea kuusivuotiseksi toimikautiksi kerrallaan parlamentaarisen yleiskokouksen esityksestä. Ihmisoikeustuomioistuimessa on puolestaan yksi Euroopan parlamentaarissa yleiskokouksessa yhdeksäksi vuodeksi kerrallaan valittu jokaisen Euroopan neuvoston jäsenmaan esittämä jäsen. Tuomioistuimeen on jo valittu suomalainen tuomari Suomen Euroopan neuvoston jäsenyyden perusteella. Juttujen käsittelyä varten tuomioistuin jakaantuu seitsenhenkisiin jaostoihin. Myös ihmisoikeustoimikunta voi kuluvan vuo-

den alusta käsitellä tapauksia jaostoittain. Viime vuosina on keskusteltu mahdollisuudesta yhdistää tuomioistuin ja toimikunta yhdeksi elimeksi, jonka jäsenet olisivat kokopäivätoimisia. Nämä suunnitelmat eivät toistaiseksi ole toteutuneet.

Ihmisoikeustoimikunta on ensinnäkin toimivaltainen, milloin jokin sopimusvaltioista haluaa saattaa sen käsiteltäväksi sopimuksen rikkomista toisessa sopimusvaltiossa koskevan asian. Kyseessä on niin sanottu valtiovalitusmenettely. Sopimusvaltioilla on lisäksi mahdollisuus antaa selitys, jonka mukaan ne hyväksyvät myös yksilöiden, ryhmien tai järjestöjen oikeuden saattaa väitetty niihin kohdistuva sopimusrikkomus toimikunnan käsiteltäväksi. Tällöin puhutaan niin sanotusta yksilövalitusmenettelystä. Tällaisen selityksen ovat antaneet kaikki sopimuspuolet. Selitys on yleensä annettu 3—5 vuodeksi kerrallaan. Alankomaiden, Irlannin, Islannin ja Ruotsin selitykset on kuitenkin annettu määräämättömäksi ajaksi. Ihmisoikeustuomioistuimen pakollinen tuomiovalta perustuu yksinomaan osapuolten tätä koskevaan selitykseen. Tällaisen selityksen ovat 1.1.1990 mennessä antaneet kaikki sopimuspuolet. Selitykset on annettu 3—5 vuodeksi kerrallaan tai määräämättömäksi ajaksi. Yleissopimuksen 4 ja 7 lisäpöytäkirja edellyttävät vastaavanlaisten selitysten antamista. Tähän mennessä eivät kaikki Euroopan neuvoston jäsenvaltiot ole antaneet näitä lisäpöytäkirjoja koskevia selityksiä.

Toisin kuin yksilövalitukset, jotka koskevat valittajaan kohdistuvia yksittäisiä rikkomuksia, valtiovalitukset voivat koskea myös yleisemmin ihmisoikeuskäytännön ja yleissopimuksen välistä ristiriitaa. Mikäli toimikunta ei saa aikaan sovintoa osapuolten kesken, on asia toimikunnan tai asianosaisen sopimusvaltion toimesta saatettavissa ihmisoikeustuomioistuimeen, joka antaa lopullisen, sitovan päätöksen. Milloin asiaa ei saateta tuomioistuimeen, ministerikomitea on toimivaltainen tekemään toimikunnan raportin pohjalta sitovan päätöksen. Euroopan neuvosto hyväksyi vuonna 1970 päätöslauseلمان, jonka mukaan neuvoston jäsenvaltioiden tulisi valtiovalitusta harkitessaan antaa etusija Euroopan yleissopimuksen mukaiselle menettelylle tapauksissa, joissa väitetyn loukkauksen kohteena olevat oikeudet on turvattu sekä tässä että YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa.

Valtiovalitusmenettelyä sekä periaatteellisesti että käytännöllisesti tärkeämpi on Euroopan yleissopimuksen mukainen yksilövalitusmenettely. Tämä menettely jakaantuu ihmisoikeustoimikunnassa kahteen vaiheeseen: 1) sen ratkaisemiseen, otetaanko valitus asiallisesti tutkittavaksi ja 2) varsinaiseen asiakäsittelyyn. Suuri osa tapauksista karsiintuu jo ensimmäisessä vaiheessa tavallisimmin sillä perusteella, että valitus on ilmeisesti perusteeton. Toisena olennaisena tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on, että kaikki kotimaiset oikeuskeinot on käytetty ja että valitus on tehty kuuden kuukauden kuluessa lopullisen kansallisen päätöksen jälkeen. Kotimaisten oikeuskeinojen käyttäminen tarkoittaa periaatteessa sitä, että säännönmukainen muutoksenhakutie on kuljettu loppuun. Ihmisoikeustoimikunta ei myöskään ota tutkittavaksi nimetöntä valitusta eikä kirjoitusta, jonka tulkitaan merkitsevän valitusoikeuden väärinkäyttöä. Valituksen tulee koskea sopimuksessa turvatun oikeuden väitettyä loukkausta.

Samoin kuin valtiovalituksen kohdalla, mikäli valitus otetaan tutkittavaksi, pyrkii ihmisoikeustoimikunta saamaan aikaan sovinnon osapuolten kesken. Toimikunnan raporttiin kirjattavan sovinnon sisältönä voi olla lupaus valittajalle suoritettavasta rahallisesta tai muusta hyvityksestä, joskus myös ilmoitus parlamentille tehtävistä lainmuutosesityksistä tai hallintokäytännön muuttamisesta.

Myös silloin jos sovintoa ei ole saatu aikaan toimikunta laatii asiassa raportin, joka ei ole oikeudellisesti sitova. Raportti toimitetaan ministerikomitealle, joka voi 2/3 enemmistöllä valtiolta sitovasti päättää, että kysymyksessä oleva sopimusvaltio on syyllistynyt velvoitteensa rikkomiseen. Ministerikomitea ei kuitenkaan tee päätöstä, mikäli asia siirretään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. Tämä on mahdollista, mikäli toimikunta tai asianosainen sopimusvaltio kolmen kuukauden kuluessa toimikunnan raportin ministerikomitealle toimittamisesta niin esittää. Yksityisellä valittajalla ei ole oikeutta vaatia asian käsittelyä tuomioistuimessa, mutta hän voi osallistua tuomioistuinkäsittelyyn.

Tuomioistuimen tuomiot ovat lopullisia lukuun ottamatta tuomioistuimelle itselleen kuuluvaa vähämerkityksellistä tulkinta- ja oikaisu-mahdollisuutta. Tuomiot ovat valtioita oikeudellisesti sitovia. Mikäli tuomioistuin katsoo valituksen perustelluksi, se määrää oikeuden-

loukkauksen kohteelle oikeudenmukaisen hyvityksen, tavallisesti rahakorvauksen. Tuomioistuimien ei sen sijaan katso voivansa suoraan määrätä sopimusvaltiota muuttamaan lainsäädäntöään. Ministerikomitean tehtävänä on valvoa tuomioiden noudattamista. Viimeisenä pakkokeinona on mahdollisuus erottaa loukkaajavaltio Euroopan neuvostosta.

### 3. Yleissopimuksen ja lisäpöytäkirjojen suhde Suomen lainsäädäntöön

Yleissopimus ilmentää samaa eurooppalaista kulttuuri- ja oikeusperinnettä, jolle Suomenkin oikeusjärjestys perustuu. Monet yleissopimuksen suojaamista oikeuksista ja vapauksista turvataan Suomen kansalaisille hallitusmuodon 2 luvussa, jossa säädetään Suomen kansalaisten yleisistä oikeuksista ja oikeusturvasta. Hallitusmuodon 2 luvun ulkopuolelle jäävät yleissopimukseen sisältyvät oikeudet ja vapaudet turvataan Suomen kansalaisille muualla lainsäädännössä. Tämä lainsäädäntö koskee pääsääntöisesti myös ulkomaalaisia. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, että jokainen Suomen lainkäyttövallan piiriin kuuluva henkilö nauttii yleissopimuksen suojaamia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia.

Yleissopimuksen määräysten sisältö täsmenyy jatkuvasti. Tämä tapahtuu niiden tulkintojen seurauksena, joita Euroopan neuvoston ministerikomitea Euroopan ihmisoikeustoimikunnan esitysten pohjalta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin tekevät. Kun Suomi toukuussa 1989 liittyi Euroopan neuvoston jäseneksi ja allekirjoitti yleissopimuksen, oli lainsäädännössämme kohtia, jotka olivat ristiriidassa eräiden tulkintojen kanssa.

Suomen liittyttyä Euroopan neuvoston jäseneksi eduskunta on hyväksynyt useita lainmuutoksia, jotka ovat poistaneet edellä mainittuja ristiriitoja. Eräät tätä tarkoittavat hallituksen esitykset ovat parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä. Hallitus aikoo lähiaikoina antaa eduskunnalle esitykset rangaistusten täytäntöönpanoasetuksen ja ulkomaalaislain eräiden säännösten muuttamisesta. Tarkoituksena on, että kaikkiin näihin esityksiin sisältyvät muutokset saatettaisiin voimaan ennen Suomen liittymistä yleissopimukseen. Näiden muutosten jälkeenkin lainsäädäntömme on erältä osin ristiriidassa ihmisoikeustuomioistuimen 6 artiklan 1 kap-

paletta koskevan oikeuskäytännön kanssa. Ihmisoikeustuomioistuin on katsonut artiklan 1 kappaleen edellyttävän suullisen käsittelyn mahdollisuutta muutoksenhakutuomioistuimessa Suomen nykyistä käytäntöä laajemmin. Vaikka suullinen käsittely Suomessa onkin mahdollista, ei lainsäädännössämme asianosaiselle ole turvattu sellaista oikeutta ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön edellyttämässä laajuudessa.

Hallituksen tavoitteena on ollut ratifioida yleissopimus ilman varaumia. Mikäli lainsäädäntömme ennen ratifioimista kaikilta osin saatettaisiin vastaamaan yleissopimusta sellaisena kuin ihmisoikeustuomioistuimen omaksuma oikeuskäytäntö edellyttää, tulisi liittymistä kuitenkin lykätä vielä ainakin yhdellä, mahdollisesti useammalla vuodella. Yleissopimukseen tulisi kuitenkin liittyä mahdollisimman pian, jotta se viipymättä tulisi Suomessa voimaan lähes kaikilta osiltaan. Tällöin Suomen kansalaiset, kansalaisjärjestöt ja -ryhmät sekä muutkin Suomen lainkäyttövallan piiriin kuuluvat henkilöt saisivat käyttöönsä yleissopimuksen antamat oikeussuojakeinot. Tämän vuoksi ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi yleissopimuksen ja että se saatettaisiin voimaan mahdollisimman pian. Tällöin yleissopimuksen 6 artiklaan tulisi tehdä edellä mainitusta ristiriidasta johtuva varaus.

Ihmisoikeustoimikunta ja ihmisoikeustuomioistuin jäsenvaltioita vastaan tehtyjä valituksia käsitellessään tekevät jatkuvasti uusia tulkintoja ja siten edelleen täsmenävät yleissopimuksen sisältöä. Nämä tulkinnat saattavat johtaa siihen, että Suomessa joudutaan arvioimaan uudelleen joidenkin säännösten suhdetta yleissopimukseen sekä tekemään niihin uusin tulkintojen mahdollisesti edellyttämiä muutoksia.

### 4. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset liittyvät lähinnä tarvittavaan työvoiman lisäykseen. On odotettavissa, että sopimukseen liittymistä seuraavina vuosina Euroopan neuvoston ihmisoikeustoimikunnalle jätetään Suomesta runsaasti yksilövalituksia. Vastineiden laatiminen näihin sekä esiintyminen ihmisoikeustuomioistuimessa edellyttää asiantuntijatyövoiman hankkimista ensisijaisesti ulkoasiainministeri-

öön ja oikeusministeriöön. Virkamiehiltä edellytetään asiantuntemusta sekä ihmisoikeusky-symyksissä että Suomen lainsäädännön ja hallintokäytännön aloilla. Valitusten asianmukainen käsittely vaatii lisää henkilöresursseja.

YK:n ihmisoikeuskomiteaan tehtyjen valitusten käsittely puolestaan on osoittanut, että osapuolten näkökantojen esiintuominen edellyttää myös runsaasti kääntäjätyövoimaa.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1. Yleissopimuksen ja lisäpöytäkirjojen sisältö

*1 artikla* velvoittaa sopimusvaltioita takamaan jokaiselle lainkäyttövaltaansa kuuluvalla henkilölle yleissopimuksen I osassa määritellyt oikeudet ja vapaudet.

#### I OSA

*2 artikla* velvoittaa turvaamaan lailla jokaisen oikeuden elämään. Artikla ei kiellä kuolemanrangaistusta, mutta asettaa sen käytölle tiettyjä ehtoja. Sen sijaan sopimukseen liittyvä 6 pöytäkirja kieltää kuolemanrangaistuksen rauhan aikana.

*3 artikla* kieltää kidutuksen ja muun epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen. Asiasta on laadittu erillinen 1.2.1989 voimaan tullut kidutuksen ja epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen ehkäisemistä koskeva eurooppalainen yleissopimus, jolla perustettiin komitea valvomaan sopimusvaltioiden alueella olevia laitoksia. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 16.11.1989.

*4 artiklan* 1 kappale kieltää orjuuden ja velkaorjuuden. Artiklan 2 kappale kieltää pakotyön, jonka käsitettä edelleen rajataan 3 kappaleessa luettelemalla erinäisiä työpalveluksen muotoja, joita ei ole pidettävä pakkotyönä. Pakkotyönä ei sen mukaan ole pidettävä laillisesti vapautensa riistetyltä vaadittavaa työtä, asepalveluksen luonteista palvelua tai sen sijasta suoritettavaa työtä tai palvelusta, joka sisältyy kansalaisvelvollisuuksiin tai johtuu yhteiskuntaa uhkaavasta hätätilasta.

*5 artikla* antaa suojaa vapaudenriistoa vastaan. Esimerkiksi henkilön vangitseminen tai eristäminen mielisairaalaan tai muuhun laitokseen on artiklassa tarkoitettua vapaudenriistoa.

Mikäli vapauden rajoittaminen on luonteeltaan sellaista, että se täyttää artiklassa asetetut vaatimukset, ei sen kestolla periaatteessa ole merkitystä. Henkilön toimenpiteeseen antama suostumus ei välttämättä poista teon vapaudenriistoluonnetta.

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimus sallii vapaudenriiston, joka tapahtuu lainmukaisessa järjestyksessä. Yleissopimus edellyttää vapaudenriiston perusteiden säätelyä valtion sisäisessä oikeudessa ja asettaa kansallisille normeille sisällöllisiä vaatimuksia luettelemalla kohdissa a — f sallitut vapaudenriistoperusteet tyhjentävästi.

1 kappaleen a-kohdassa mainitaan vapaudenriisto, joka perustuu toimivaltaisen tuomioistuimen määräämään lailliseen tuomioon.

Kappaleen b-kohta sisältää kaksi erillistä vapaudenriistoperustetta: oikeuden antaman laillisen määräyksen täyttämättä jättämisestä seuraava vapaudenriisto ja laissa määrätyn velvollisuuden noudattamisen varmistamiseksi käytettävä vapaudenriisto.

Kappaleen c-kohta käsittelee lähinnä rikosprosessuaalista pidättämistä ja vangitsemista, joihin voidaan turvautua tarkoituksella toimittaa henkilö tuomioistuimeen.

Kappaleen e-kohta koskee vapaudenriistoa tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai henkilön mielisairauden, alkoholismin, huumeidenkäytön tai irtolaisuuden vuoksi.

Kappaleen f-kohdassa käsitellään Suomen lainsäädännön mukaista ulkomaalaisten säilönnötoa vastaavia vapaudenriistoja.

5 artiklan 2 kappaleen mukaan vapaudenriiston kohteeksi joutuneelle on viipymättä ilmoitettava hänen ymmärtämällään kielellä vapaudenriiston perusteet ja häneen mahdollisesti kohdistetut syytteet. Tieto tulisi antaa sellaisessa laajuudessa ja muodossa, että henkilöllä on

mahdollisuus arvioida, kiistääkö vai myöntääkö hän vapaudenriiston perusteet.

3 kappale liittyy 1 kappaleen c-kohtaan ja siinä vaaditaan, että pidätetty on saatettava viipymättä tuomiovaltaa käyttävän viranomaisen eteen. ”Viipymättä” tarkoittaa ihmisoikeustuomioistuimen omaksuman käytännön mukaan normaalioloissa enintään 4 päivää.

Artiklan 4 kappaleen mukaan jokaisella, jolta on riistetty hänen vapautensa pidättämällä tai muuten, on oikeus vaatia tuomioistuimessa, että hänen vapaudenriistonsa laillisuus tutkitaan viipymättä ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

5 kappaleen mukaan vapaudenriiston kohteella on oikeus vahingonkorvaukseen. Määräyksen soveltaminen ei edellytä, että ihmisoikeustuomioistuin toteaisi 1—4 kappaleen määräyksiä rikotun. Oikeus vahingonkorvaukseen on olemassa myös silloin kun kansallinen tuomioistuin toteaa sopimusrikkomuksen niiltä osin tapahtuneen.

6 artiklan 1 kappale sisältää oikeudenkäyntimenettelyä koskevat perus- ja vähimmäismääräykset. Ne sisältävät ensinnäkin oikeuden tuomioistuinkäsittelyyn määräyksen tarkoittamisesta tapauksissa sekä määrittävät oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytykset. Muis- sa kuin rikosasioissa ei ole aina välttämätöntä, että tuomioistuin ratkaisisi asian jo heti ensi asteessa, vaan vaatimus on täytettävissä myös mahdollistamalla muutoksenhaku tuomioistuimeen. Määräys koskee riita- ja rikosasioita sekä monia Suomessa yksilön asemaan vaikuttavia hallintolainkäytön alaan kuuluvia asioita.

6 artiklan 2 kappaleen mukaan jokaisella rikoksesta syytetyllä on oikeus tulla pidetyksi syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen. Syyttömyysolettama merkitsee sitä, että syyttäjän on pystyttävä näyttämään rikossyyte toteen ja toisaalta sitä, että ketään ei saa kohdella syyllisenä ennen syyllisyyden vahvistavaa tuomiota.

6 artiklan 3 kappale sisältää eräitä yksityiskohtaisia määräyksiä rikossyytteen käsittelyä koskevista menettelyn vähimmäisvaatimuksista. Luettelo ei ole tyhjentävä. Kappaleen a-kohta ei edellytä tiettyjen muotovaatimusten täyttymistä, vaan tietoa sellaisista tosiasioista ja oikeudellisista seikoista, että syytetty pystyy valmistelemaan puolustuksensa b-kohdan edellyttämässä kohtuullisessa ajassa. Kappaleen c-kohdan mukaan jokaisella on oikeus saada maksutonta oikeusapua, milloin oikeuden-

mukaisuusnäkökohdat niin vaativat. Kappaleen d-kohta on ilmaus jutun osapuolten yhdenvertaisuuden periaatteesta. Kappaleen e-kohta oikeuttaa maksuttomaan tulkkiapuun tuomioistuimen suullisessa käsittelyssä.

7 artiklan 1 kappale on ilmaus eräästä rikos-oikeudellisesta perusperiaatteesta, joka sisältää taannehtivuuskiellon ja laillisuusperiaatteen. Artiklan 2 kappale oikeuttaa tietyissä olosuhteissa poikkeamaan 1 kappaleen sisältämistä pääperiaatteista.

8 artikla sisältää määräykset yksityiselämän, perheen, kodin ja kirjeenvaihdon suojasta. Artiklan 2 kappale mahdollistaa 1 kappaleessa taattujen oikeuksien rajoittamisen useilla perusteilla. Rajoitusten tulee perustua lainsäädäntöön. Valvontaelinten käytännön mukaan säännökseltä edellytetään sellaista täsmällisyyttä, että henkilö voi sen perusteella arvioida menettelynsä seuraamukset. Rajoitusten tulee lisäksi olla välttämättömiä kansallisen tai yleisen turvallisuuden, maan taloudellisen hyvinvoinnin, rikosten ehkäisemisen, terveyden tai moraalien suojelemisen taikka muiden oikeuksien tai vapauksien suojelemisen vuoksi.

9 artiklan 1 kappale takaa jokaiselle oikeuden ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapautteen. Uskonnonvapauden osalta yleissopimus täsmentää, että oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai uskoa sekä vapauden joko yksinään tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti harjoittaa uskontoa tai uskoa. 2 kappale sisältää jo 8 artiklassa mainitun lausekkeen demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömien rajoitusten sallittavuudesta.

10 artiklan 1 kappaleen mukaan sananvapaus käsittää oikeuden mielipiteen vapautteen ja oikeuden vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia rajoista riippumatta ilman julkisen vallan puuttumista. 2 kappale sisältää määräyksiä niistä perusteista, joiden nojalla ilmaisu- ja vapauden nauttimista voidaan rajoittaa.

11 artikla säätelee kokoontumis- ja yhdistymisvapautta. Artiklan 1 kappale tunnustaa oikeuden rauhanomaiseen kokoontumiseen ja yhdistymisvapauden, johon kuuluu myös jokaisen oikeus muodostaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa suojelemiseksi. Julkisoikeudelliset yhdistykset eivät kuulu määräyksen soveltamispiiriin. Tavanomaiset rajoitusmahdollisuudet sisältyvät artiklan 2 kappaleeseen.

*12 artiklan* mukaan avioliittoiässä olevalla naisella ja miehellä on oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe siten kuin kansallisessa lainsäädännössä säädetään.

*13 artikla* sisältää määräyksen tehokkaasta oikeuskeinosta, joka tulee olla käytettävissä jokaisella henkilöllä, jonka oikeuksia tai vapauksia on loukattu. Artiklassa selvennetään, ettei minkäänlainen valtion elinten tuomiovalan suhteen nauttima immuniteetti saa olla esteenä tehokkaille oikeuskeinoille.

*14 artiklassa* määrätään, että yleissopimuksessa tunnustetuista oikeuksista ja vapauksista nauttiminen taataan ilman minkäänlaista sukupooleen, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun tilanteeseen tai asemaan perustuvaa syrjintää.

*15 artikla* antaa useiden muiden ihmisoikeussopimusten tavoin sopimusvaltioille mahdollisuuden poiketa sopimusvelvoitteiden noudattamisesta tietyssä laajuudessa. 1 kappale sisältää perusmääräyksen sallittavista poikkeuksista sellaisen hätätilan aikana, joka uhkaa kansakunnan elämää. 2 kappale luettelee artiklat, joiden suhteen poikkeukset eivät ole sallittuja.

*16 artiklan* säännökset oikeuttavat rajoittamaan ulkomaalaisten poliittista toimintaa erikseen lueteltujen oikeuksien osalta. Muiden oikeuksien tai vapauksien osalta rajoittaminen ei ole sallittua.

*17 artikla* sisältää tulkintaohjeen, jonka mukaan sopimuksen ei saa tulkita suovan millekään valtiolle, ryhmälle tai henkilölle oikeutta ryhtyä toimintaan, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi sopimuksen tunnustama oikeus tai vapaus.

*18 artikla* kieltää oikeuksien väärinkäytön sopimusvaltioilta, kun taas edellinen artikla kohdistuu etupäässä yksityisiin valittajiin. Artiklan mukaan sopimuksen sallimia rajoituksia ei saa soveltaa muihin kuin sopimuksen salliin tarkoituksiin.

## II OSA

Sopimuksen toinen osa käsittää vain *19 artiklan*, jolla perustetaan Euroopan ihmisoikeustoimikunta ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin.

## III OSA

Sopimuksen kolmas osa sisältää ihmisoikeustoimikuntaa koskevat määräykset.

*20 artikla* sisältää määräykset toimikunnan jäsenten määrästä ja eri kokoonpanoyhdistelmistä. Määräysten mukaan toimikunta koontuu täysistunnossa, mutta se voi jakaantua myös vähintään 7-jäsenisiin jaostoihin. Komiteakokoonpanossa voidaan tehdä päätöksiä siitä, ettei 25 artiklan mukaisesti tehtyjä valituksia oteta käsiteltäväksi tai poistaa niitä asialistalta, jos se voidaan tehdä asiaa sen enempää tutkimatta. 5 kappale sisältää luettelon asioista, jotka voidaan käsitellä ainoastaan täysistunnossa.

*21 ja 22 artikla* sisältävät toimikunnan jäsenten valintaa koskevat määräykset. Jäsenet valitsee kuudeksi vuodeksi kerrallaan Euroopan neuvoston ministerikomitea neuvoa-antavan yleiskokouksen puheenjohtajiston ehdokaslistalta. Jokainen sopimusvaltio asettaa vuorolleen yleiskokoukselle kolme ehdokasta.

*23 artiklan* mukaan jäsenet toimivat toimikunnassa henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Jäsenet eivät saa ottaa toimikautensa aikana vastaan tehtäviä, jotka ovat ristiriidassa tämän riippumattomuuden tai puolueettomuuden kanssa.

*24 artikla* antaa jokaiselle sopimusvaltiolle mahdollisuuden ilmoittaa toimikunnalle toisen sopimuspuolen mahdollisesta sopimusrikkomuksesta.

*25 artikla* käsittelee niin sanottua yksilövalitusmahdollisuutta. Sopimusvaltio voi ilmoittaa tunnustavansa toimikunnan toimivallan käsitellä yksityishenkilöiltä, kansalaisjärjestöiltä tai muilta ryhmiltä tulleita valituksia, joissa väitetään kyseisen sopimusvaltion syyllistyneen valittajaan kohdistuneeseen sopimusrikkomukseen.

*26 artiklan* mukaan toimikunta voi ottaa edellisessä artiklassa mainitun valituksen käsiteltäväkseen vain, jos kaikki säännönmukaiset kotimaiset oikeuskeinot on käytetty.

*27 artikla* sisältää perusteet, joilla toimikunta jättää valituksen tutkittavaksi ottamatta tai hylkää sen.

*28—37 artiklat* sisältävät määräykset valitusten käsittelystä toimikunnassa. Varsinaiset menettelytapasäännöksensä toimikunta vahvistaa itse, mutta sopimuksessa on määrätty käsitteilyn päälinjat. Toimikunnan tehtävänä on selvittää asiaan liittyvät tosiseikat. Ensisijaisena



päämääränä on sovintoratkaisuun pääseminen, jonka lähtökohtana on sopimuksen tunnustaminen ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Jos sovintoon ei päästä, toimikunta laatii raportin ministerikomitealle, joka jatkaa asian käsitteilyä. Ministerikomitea voi joko antaa asiassa lopullisen päätöksen, joka sitoo sopimusvaltiota, tai viedä asian 48 artiklan mukaisesti tuomioistuimen käsiteltäväksi.

#### IV OSA

Neljäs osa sisältää Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta koskevat määräykset.

38—43, 56 artiklat käsittelevät tuomioistuimen jäsenten lukumäärää, valintaa ja järjestäytymistä. Myös tuomioistuimen jäsenten osalta tähdennetään jäsenten henkilökohtaista ja riippumatonta asemaa. Tuomioistuimen jäsenten toimikausi on yhdeksän vuotta siten, että joka kolmas vuosi valitaan yksi kolmasosa jäsenistä.

44—50 artiklat sisältävät määräyksiä tuomioistuimen tuomiovallasta ja sen käsiteltäväksi otettavista asioista. Tuomioistuimen käsiteltäväksi voivat saattaa asioita vain toimikunta, sopimusvaltio, jonka kansalaisen väitetään olevan loukkauksen kohteena, sopimusvaltio, joka on vienyt asian toimikuntaan, tai sopimusvaltio, jota vastaan valitus on tehty. Tuomioistuin voi ottaa sopimusvaltiota koskevan asian käsiteltäväkseen sillä edellytyksellä, että kyseinen valtio on ilmoittanut tunnustavansa tuomioistuimen tuomiovallan kaikissa yleissopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä pakolliseksi. Tällaisen ilmoituksen ovat antaneet kaikki sopimusvaltiot.

51 artikla velvoittaa tuomioistuimen perustelemaan päätöksensä. Päätökseen voidaan liittää eri mieltä olevan jäsenen mielipide.

52—55 artiklat sisältävät määräykset tuomioistuimen päätöksen lopullisuudesta, sitovuudesta ja täytäntöönpanosta sekä tuomioistuimen menettelytavoista. Päätöksen lopullisuus merkitsee sitä, että sopimusvaltiot sitoutuvat noudattamaan päätöstä. Ministerikomitea valvoo päätöksen täytäntöönpanoa.

#### V OSA

57 artiklan mukaan sopimusvaltion on pääsihteerin pyynnöstä annettava selvitys siitä, kuinka lainsäädäntö takaa yleissopimuksen määräysten tehokkaan täytäntöönpanon.

58 artiklassa määrätään toimikunnan ja tuomioistuimen kustannukset Euroopan neuvoston vastattavaksi.

59 artiklan mukaan sekä tuomioistuimen että toimikunnan jäsenet ovat oikeutettuja Euroopan neuvoston perussäännön mukaisiin erioikeuksiin ja vapauksiin.

60 ja 61 artiklat koskevat sopimuksen tulkintaa. Sitä ei saa tulkita siten, että se kaventaisi sopimuspuolen lainsäädännön tai muun sopimuksen nojalla turvattuja oikeuksia. Sen määräysten ei saa katsoa myöskään millään tavalla kaventavan ministerikomitean toimivaltaa.

62 artiklan mukaan sopimuspuolet eivät saa vedota mihinkään sopimukseen, jonka mukaan tämän sopimuksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvä kiista voitaisiin saattaa jonkun sopimuksessa mainitsemattoman toimielimen ratkaistavaksi.

63 artiklan määräykset koskevat valtioita, jotka vastaavat joidenkin valtioon varsinaisesti kuulumattomien alueiden ulkopoliitikasta. Tällainen valtio voi ilmoittaa, että sopimuksen soveltaminen koskee myös tällaisia alueita.

64 artikla mahdollistaa rajattujen varaumien tekemisen tähän sopimukseen. Varauma voidaan tehdä joko sopimusta allekirjoitettaessa tai ratifioitaessa ja siihen on liitettävä lyhyt selvitys laista, joka ei vastaa sopimuksen määräystä.

65—66 artiklat sisältävät tavanomaiset lopumääräykset yleissopimuksen allekirjoittamisesta, ratifioimisesta ja irtisanomisesta sekä sen voimaantulosta.

#### Lisäpöytäkirjat

Euroopan yleissopimusta on täydennetty erityisillä lisäpöytäkirjoilla, jotka edellyttävät erillistä ratifiointia, mutta jotka niihin liittyneiden valtioiden osalta muodostavat elimellisen osan sopimusvelvoitteista. Osa lisäpöytäkirjoista säätelee valvontaelimissä noudatettavaa menettelyä yms., osan taas pääasiassa täydentäessä sopimuksen turvaamien oikeuksien lueteloa. Seuraavassa on yksityiskohtainen käsittely ensimmäisen, toisen, neljännen, kuuden-

nen ja seitsemännen lisäpöytäkirjan osalta. Kolmas, viides ja kahdeksas pöytäkirja muutavat yleissopimuksen tekstiä, joten niiden osalta käsittely sisältyy yleissopimusta koskevaan osaan. Kaikki lisäpöytäkirjat ovat tulleet kansainvälisesti voimaan.

## ENSIMMÄINEN LISÄPÖYTÄKIRJA

*1 artiklassa* määrätään, että jokaisella on oikeus nauttia omaisuudestaan. Keneltäkään ei saa riistää omaisuutta, paitsi julkisen edun nimissä laissa säädettyjen ehtojen ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti. Samalla kuitenkin turvataan valtiolle oikeus säätää lakeja omaisuuden käytön valvomiseksi yleisen edun nimissä sekä veroja ja julkisia maksuja koskevia lakeja. Artiklan viittauksen kansainvälisen oikeuden yleisiin periaatteisiin katsotaan tarkoittavan korvausoikeutta ulkomaisen omaisuuden pakkolunastus- ja kansallistamistapauksissa.

*2 artiklan* mukaan keneltäkään ei saa kieltää oikeutta koulutukseen. Artiklan negatiivinen muotoilu osoittaa, että määräys ei velvoita positiivisesti yksilön haluaman koulutuksen järjestämiseen. Valtion tulee kuitenkin kunnioittaa vanhempien oikeutta varmistaa lapsilleen heidän omien uskonnollisten ja aatteellisten vakaumustensa mukainen kasvatus ja opetus. Artiklan on tulkittu turvaavan myös oikeuden perustaa yksityiskouluja.

*3 artikla* velvoittaa sopimusvaltiota järjestämään kohtuullisin väliajoin salaiseen äänestykseen perustuvia vapaita vaaleja, jotka takaavat kansalaisten vapaan mielipiteen ilmaisun lakiasäättävän elimen valitsemisessa.

## TOINEN LISÄPÖYTÄKIRJA

*1 ja 2 artikla* määrittelevät oikeudelliset kysymykset, joista tuomioistuimien voi ministerikomitean pyynnöstä antaa neuvoa-antavia lausuntoja rajaten ulkopuolelle ne yleissopimuksen I osassa ja lisäpöytäkirjoissa määritellyt oikeuksia tai vapauksia koskevat kysymykset, joita joudutaan ehkä harkitsemaan vireille pannun konkreettisen valituksen yhteydessä.

*3 artiklan* mukaan lausuntopyynnöt käsitellään tuomioistuimen täysistunnossa ja päätökset on perusteltava samoin kuin muutkin tuomioistuimen päätökset.

*4 artikla* selventää yleissopimuksen 55 artiklan mukaisen toimivallan soveltuvan myös tässä lisäpöytäkirjassa tarkoitettuun menettelyyn.

## NELJÄS LISÄPÖYTÄKIRJA

*1 artikla* kieltää velkavankeuden ja muun pelkästään kyvyttömyyteen maksaa velkaa perustuvan vapaudenriiston.

*2 artikla* sisältää yksilön liikkumisvapautta koskevia määräyksiä. I kappaleen mukaan jokaisella laillisesti valtion alueella olevalla on oikeus liikkua siellä vapaasti ja vapaasti valita asuinpaikkansa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan jokaisella on oikeus lähteä maasta.

Artiklan 3 kappaleen mukaan molempia edellä mainittuja oikeuksia on mahdollista rajoittaa laissa säädettyllä tavalla silloin, kun ne ovat erikseen määritellyllä tavalla välttämättömiä. Välttämättömyys voi johtua myös yleisen järjestyksen ylläpitämisestä.

Artiklan 4 kappale mahdollistaa asuinpaikan valitsemisvapauden ja tiettyä aluetta koskevan liikkumisvapauden rajoittamisen.

*3 artikla* kieltää valtion omien kansalaisten karkottamisen. Ihmisoikeustoimikunnan antaman määritelmän mukaan karkottaminen tarkoittaa toimenpidettä, jolla henkilö pakotetaan jättämään valtion alue lähtökohtaisesti ilman oikeutta palata sinne. Tällaisena karkotus on erotettava rikoksenteikijän luovuttamisesta. Artiklan 2 kappale täydentää määräystä siten, ettei maan kansalaiselta saa myöskään evätä oikeutta tulla maahan.

*4 artikla* kieltää ulkomaalaisten joukkokarkotuksen. Pelkästään se, että usea vaikkapa samaa kansalaisuutta oleva henkilö karkotetaan samanaikaisesti ei merkitse tämän määräyksen rikkomista, mikäli jokaisen karkotettavan osalta on tehty lakiin perustuva karkotuspäätös.

*6 artiklassa* todetaan, että pöytäkirjan artikloita on pidettävä yleissopimuksen lisäartikloina. Yleissopimuksen 25 tai 46 artiklan nojalla annettava selitys ei automaattisesti koske kuitenkaan pöytäkirjan artikloita, vaan sopimusvaltion on tehtävä artikloiden 1—4 osalta erillinen ilmoitus, mikäli haluaa tuomiovallan ulottuvan myös niihin.

## KUUEDES LISÄPÖYTÄKIRJA

*1 artikla* sisältää kuolemanrangaistuksen poistamista koskevan perusmääräyksen.

*2 artiklassa* lievennetään kieltoa kuitenkin siten, että valtio voi lainsäädännössään määrätä kuolemanrangaistuksen sodan tai sen välitömän uhan aikana tehdyistä teoista. Suomi on allekirjoittanut 13.2.1990 myös YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan, joka koskee kuolemanrangaistuksen poistamista.

*3 artiklan* mukaan pöytäkirjan määräyksistä ei saa poiketa edes yleissopimuksen 15 artiklassa tarkoitetun yleisen hätätilan aikana.

*4 artikla* kieltää varaumien tekemisen pöytäkirjaan, vaikka varaumat yleissopimuksen ja muiden pöytäkirjojen osalta ovat mahdollisia.

*5 artikla* mahdollistaa yleissopimuksen 63 artiklassa tarkoitetun selityksen antamisen myös tämän pöytäkirjan osalta.

## SEITSEMÄS LISÄPÖYTÄKIRJA

*1 artikla* täydentää neljännen lisäpöytäkirjan 3 artiklan sisältämää karkotuskieltoa ulottamalla suojan koskemaan joukkokarkotuksen lisäksi myös kaikkia maassa laillisesti oleskelevia ulkomaalaisia. Artikla koskee lähinnä karkotusmenettelyä.

*2 artiklan* ensimmäinen kappale sisältää pääsäännön siitä, että jokaisella rikoksesta tuomitulla on oikeus saada syyllisyyskysymys tai rangaistuksensa tutkittavaksi ylemmässä tuomioistuimessa. 2 kappale tekee poikkeukset muutoksenhakuoikeudesta mahdollisiksi eräissä tapauksissa.

*3 artiklassa* säädetään syyttömästi tuomitun oikeudesta vahingonkorvaukseen. Jos aiemmin tuntematonta tosiseikkaa ei ole tuotu esiin ajoissa asianomaisesta itsestään kokonaan tai osittain johtuvasta syystä, voidaan korvaus evätä.

*4 artiklan* mukaan ketään ei saa samassa valtiossa tutkia uudelleen tai oikeudenkäynnissä rangaista rikoksesta, josta hänet on lopullisesti vapautettu tai tuomittu kyseisen valtion lainsäädännön mukaan. Artiklan 2 kappaleen mukaan tästä saadaan kuitenkin poiketa, jos on näyttöä uusista tosiseikoista tai jos aikaisemmassa oikeudenkäynnissä on tapahtunut sellainen virhe, joka voisi vaikuttaa lopputulokseen.

*5 artikla* sisältää määräyksen aviopuolisoiden keskinäisestä yhdenvertaisuudesta. Määräys ei kuitenkaan estä valtiota ryhtymästä toimiin, jos tämä on välttämätöntä lasten etujen nimissä.

*7 artikla* vastaa neljännen lisäpöytäkirjan 6 artiklaa. Toisessa kappaleessa mainittu selitys, jolla tunnustetaan yleissopimuksen 25 artiklan mukainen yksilövalitusoikeus ja/tai 46 artiklan mukainen tuomioistuimen pakollinen toimivalta, on siis lisäpöytäkirjan 1—5 artiklojen osalta annettava erikseen.

## 2. Varaumat

Suomen lainsäädäntö ei kaikilta osin vastaa ihmisoikeustuomioistuimen 6 artiklan 1 kappaletta koskevaa oikeuskäytäntöä. Ihmisoikeustuomioistuin on yleensä edellyttänyt tuomioistuinkäsittelyltä suullisuutta yhdessä muutoksenhakuasteessa, ainakin asianosaisen niin vaatiessa.

Oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 8 §:n mukaan hovioikeus ei saa näytön uudelleen arvioimisen perusteella muuttaa alioikeuden rangastusvaatimuksesta tekemää ratkaisua toimittamatta suullista käsittelyä, ellei sitä sanotussa lainkohdassa mainitulla perusteella ole pidettävä tarpeettomana. 26 luvun 7 §:n mukaan hovioikeus voi muulloinkin toimittaa suullisen käsittelyn. Lainsäädännössämme ei kuitenkaan ole säännöstä, joka turvaisi asianomaiselle oikeuden suulliseen käsittelyyn muutoksenhaku- tuomioistuimessa. Suomen hallintovalituslain pääsäännön mukaan 6 artiklan 1 kappaleen tarkoittamissa asioissa hallintoviranomaisten päätöksiin voi hakea muutosta viime kädessä aina korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain 15 § mahdollistaa suullisen käsittelyn. Läänioikeuksista annetun lain 16 §:n mukaan myös läänioikeus voi toimittaa suullisen käsittelyn. Myöskään hallintolainkäytössä ei asianosaiselle kuitenkaan ole turvattu oikeutta suulliseen käsittelyyn muutoksenhaussa.

Nykyiset säännökset antaisivat mahdollisuuden asianosaisen vaatimuksesta tapahtuvaan suulliseen käsittelyyn muutoksenhaussa huomattavasti vallitsevaa käytöntöä useammin sekä yleisissä tuomioistuimissa että hallintolainkäytössä. Siihen velvoittavan säännöksen puuttumisesta sekä rajallisista resursseista johtuen on kuitenkin ilmeistä, että nykyisellään

suullinen käsittely ei ole mahdollista ihmisoikeustuomioistuimen yleissopimusta soveltavan oikeuskäytännön edellyttämässä laajuudessa. Lainsäädäntömme on siis tältä osin ristiriidassa 6 artiklan 1 kappaleen kanssa. Hyväksyessään yleissopimuksen Suomi tekee sen 6 artiklan 1 kappaleeseen tästä ristiriidasta johtuvan varauksen.

Hallituksen tarkoituksena on mahdollisimman pian antaa eduskunnalle esitykset, jotka ovat tarpeen lainsäädäntömme saattamiseksi vastaamaan kaikilta osin yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen vaatimuksia. Varauma poistetaan heti sen jälkeen kun eduskunta on hyväksynyt nämä muutokset.

### 3. Voimaantulo

Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, siinä muodossa kuin se on muutettuna kolmannella, viidennellä ja kahdeksannella lisäpöytäkirjalla, tulee Suomen osalta voimaan sinä päivänä, jolloin sitä koskeva ratifioimiskirja talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerille. Yleissopimuksen ensimmäinen, toinen ja neljäs lisäpöytäkirja tulevat niin ikään voimaan ratifioimiskirjan tallettamispäivänä. Yleissopimuksen kuudes ja seitsemäs lisäpöytäkirja tulevat sen sijaan voimaan kuukauden ja vastaavasti kahden kuukauden kuluttua ratifioimiskirjan tallettamispäivästä. Tarkoituksena on, että Suomi ratifioi yleissopimuksen ja lisäpöytäkirjat samanaikaisesti.

Esitykseen liittyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin yleissopimus.

### 4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Suomen lainsäädäntö ei tällä hetkellä kaikilta osin täysin vastaa yleissopimuksen määräyksiä tai niistä muodostettua tulkintaa. Tarkoituksena on kuitenkin, että yleissopimusta ja sen lisäpöytäkirjoja ratifioitaessa valtaosa ristiriidoista olisi poistettu, kuten edellä on selostettu. Ainoa merkittävä poikkeus olisi suullisen menettelyn puuttuminen yleisten tuomioistuimen muutoksenhaussa ja hallintolainkäytössä, josta onkin tarkoitus tehdä edellä selostetun kaltainen varauma.

Suomi aikoo yleissopimuksen 25 artiklan mukaisesti ilmoittaa tunnustavansa Euroopan ihmisoikeustoimikunnan toimivallan ottaa vastaan valituksia, joissa yksityishenkilö, kansalaisjärjestö tai ryhmä väittää jonkun sopimuspuolen loukanneen heidän yleissopimuksessa tai sen lisäpöytäkirjoissa tunnustettuja oikeuksiaan. Lisäksi on tarkoitus yleissopimuksen 46 artiklan mukaisesti ilmoittaa, että Suomi tunnustaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen pakollisen tuomiovallan kaikissa yleissopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä. Tarkoituksena on myös antaa vastaavat selitykset 4 ja 7 lisäpöytäkirjan osalta. Ihmisoikeustuomioistuimen tai ministerikomitean päätöksen johdosta Suomi voi joutua suorittamaan korvausta tai muuta hyvitystä loukkauksen uhrille ja viime kädessä jopa muuttamaan lainsäädäntöään uusien sopimusrikkomusten ehkäisemiseksi. Sitoutuminen tällaisiin valvontamenettelyihin merkitsee poikkeamista hallitusmuodon valtion suvereenisuutta koskevista säännöksistä ja vaatii eduskunnan suostumuksen.

### 5. Säättämisjärjestys

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustoimikunnan toimivallan tunnustaminen ja sitä myötä tapahtuva sitoutuminen kansainväliseen valvontamenettelyyn merkitsee poikkeamaa hallitusmuodon 1 ja 2 §:n valtion täysivaltaisuutta koskevista säännöksistä. Tämän vuoksi lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä ja 69 §:n 1 momentissa säädetyssä järjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna sen 3, 5 ja 8 lisäpöytäkirjalla, sekä sen 1, 2, 4, 6 ja 7 lisäpöytäkirjojen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen, ja

että Eduskunta antaisi suostumuksensa siihen, että Suomi antaa yleissopimuksen 25 ja 46 artiklan sekä 4 lisäpöytäkirjan 6 artiklan ja 7 lisäpöytäkirjan

7 artiklan mukaisen selityksen, jonka mukaan Suomi tunnustaa määräämätömäksi ajaksi Euroopan ihmisoikeustoimikunnan ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen toimivallan käsitellä mainituissa artikloissa tarkoitetut valitukset.

Koska yleissopimus ja sen lisäpöytäkirjat sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

## **L a k i**

### **ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä ja 69 §:n 1 momentissa määrättyllä tavalla, säädetään:

#### 1 §

Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna sen 3, 5 ja 8 lisäpöytäkirjalta, sekä sen 1, 2, 4, 6 ja 7 lisäpöytäkirjojen

määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

#### 2 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

---

Helsingissä 9 päivänä maaliskuuta 1990

**Tasavallan Presidentti**

**MAUNO KOIVISTO**

Ulkoasiainministeri *Pertti Paasio*

(Suomennos)

## YLEISSOPIMUS

### ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi

Tämän yleissopimuksen allekirjoittaneet hallitukset, jotka ovat Euroopan neuvoston jäseniä,

ottavat huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksen 10 päivänä joulukuuta 1948 antaman Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen;

katsovat, että tällä julistuksella pyritään turvaamaan sen sisältämien oikeuksien maailmanlaajuinen ja todellinen tunnustaminen ja noudattaminen;

tunnustavat, että Euroopan neuvoston pyrkimyksenä on luoda kiinteämmät yhteydet jäsenvaltioidensa välille ja että yhtenä keinona tähän pääsemiseksi on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien ylläpitäminen ja edistäminen;

vakuuttavat vankkaa uskoaan oikeudenmukaisuuden ja maailmanrauhan perustana oleviin perusvapauksiin, joiden säilymisen paras tae on toisaalta toimiva poliittinen demokratia ja toisaalta niiden ihmisoikeuksien laaja ymmärtäminen ja kunnioittaminen, joihin ne vetoavat;

ovat samanmielisten Euroopan maiden hallituksina, joilla on yhteinen poliittisten perinteiden, ihanteiden, vapauden ja oikeusjärjestelmän perintö, päättäneet ottaa ensiaskeleet eräiden yleismaailmallisessa julistuksessa mainittujen oikeuksien yhteiseksi voimaansaattamiseksi ja

ovat sopineet seuraavasta:

#### 1 artikla

Korkeat sopimuspuolet takaavat jokaiselle lainkäyttövaltaansa kuuluvalla tämän yleissopimuksen I osassa määritellyt oikeudet ja vapaudet.

## CONVENTION

### for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms

The Governments signatory hereto, being Members of the Council of Europe,

Considering the Universal Declaration of Human Rights proclaimed by the General Assembly of the United Nations on 10th December 1948;

Considering that this Declaration aims at securing the universal and effective recognition and observance of the rights therein declared;

Considering that the aim of the Council of Europe is the achievement of greater unity between its Members and that one of the methods by which that aim is to be pursued is the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms;

Reaffirming their profound belief in those fundamental freedoms which are the foundation of justice and peace in the world and are best maintained on the one hand by an effective political democracy and on the other by a common understanding and observance of the human rights upon which they depend;

Being resolved, as the Governments of European countries which are like-minded and have a common heritage of political traditions, ideals, freedom and the rule of law, to take the first steps for the collective enforcement of certain of the rights stated in the Universal Declaration;

Have agreed as follows:

#### Article 1

The High Contracting Parties shall secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in Section I of this Convention.

## I OSA

## 2 artikla

1. Jokaisen oikeus elämään on suojattava laissa. Keneltäkään ei saa riistää hänen elämänsä tahallisesti, paitsi tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanemiseksi silloin, kun hänet on tuomittu rikoksesta, josta laissa määrätään tällainen rangaistus.

2. Elämän riistämistä ei voida katsoa tämän artiklan vastaiseksi teoksi silloin, kun se seuraa voimankäytöstä, joka on ehdottoman välttämätöntä:

- a) kenen hyvänsä puolustamiseksi laittomalla väkivallalla;
- b) laillisen pidätyksen suorittamiseksi tai laillisen vapaudenriiston kohteeksi joutuneen henkilön paon estämiseksi;
- c) mellakan tai kapinan kukistamiseksi laillisin toimin.

## 3 artikla

Ketään ei saa kiduttaa, eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.

## 4 artikla

1. Ketään ei saa pitää orjuudessa tai orjuuden kaltaisessa pakkotyössä.

2. Ketään ei saa vaatia tekemään pakkotyötä tai muuta pakollista työtä.

3. ”Pakkotyöllä tai muulla pakollisella työllä” ei tässä artiklassa tarkoiteta:

a) tämän yleissopimuksen 5 artiklan määräysten mukaisesti määrätyn vapaudenriiston aikana tai ehdonalaissa vapaudessa tavanomaisesti määrättyä työtä;

b) aseellisen palveluksen luonteista palvelusta tai sellaista palvelusta, joka vaaditaan sen sijasta maissa, jotka hyväksyvät aseellisesta palveluksesta kieltäytymisen omantunnonnsyistä;

c) sellaista palvelusta, jota vaaditaan silloin, kun vaara tai onnettomuus uhkaa yhteiskunnan olemassaoloa tai hyvinvointia;

d) sellaista työtä tai palvelusta, joka kuuluu yleisiin kansalaisvelvollisuuksiin.

## 5 artikla

1. Jokaisella on oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Keneltäkään ei saa riistää hänen vapauttaan, paitsi seuraavissa

## SECTION I

## Article 2

1. Everyone's right to life shall be protected by law. No one shall be deprived of his life intentionally save in the execution of a sentence of a court following his conviction of a crime for which this penalty is provided by law.

2. Deprivation of life shall not be regarded as inflicted in contravention of this Article when it results from the use of force which is no more than absolutely necessary:

- a. in defence of any person from unlawful violence;
- b. in order to effect a lawful arrest or to prevent the escape of a person lawfully detained;
- c. in action lawfully taken for the purpose of quelling a riot or insurrection.

## Article 3

No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.

## Article 4

1. No one shall be held in slavery or servitude.

2. No one shall be required to perform forced or compulsory labour.

3. For the purpose of this Article the term "forced or compulsory labour" shall not include:

a. any work required to be done in the ordinary course of detention imposed according to the provisions of Article 5 of this Convention or during conditional release from such detention;

b. any service of a military character or, in case of conscientious objectors in countries where they are recognised, service exacted instead of compulsory military service;

c. any service exacted in case of an emergency or calamity threatening the life or well-being of the community;

d. any work or service which forms part of normal civic obligations.

## Article 5

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be deprived of his liberty save in the following cases and in

tapauksissa ja lain määräämässä järjestyksessä:

a) henkilö vangitaan lain nojalla sen jälkeen, kun hänet on tuomittu toimivaltaisessa tuomioistuimessa;

b) henkilö pidätetään tai vangitaan lain nojalla, koska hän ei ole alistunut tuomioistuimen lailliseen määräykseen, tai jotta jokin lakimääräinen velvoite tulisi täytetyksi;

c) henkilö pidätetään tai hänen vapautensa riistetään lain nojalla hänen saattamiseksi toimivaltaisen oikeusviranomaisen tutkittavaksi, jos on syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen tai jos katsotaan välttämättömäksi estää häntä tekemästä rikosta tai pakenemasta teon jälkeen;

d) alaikäiseltä riistetään vapaus lain nojalla hänen kasvatuksensa valvomiseksi tai hänet vangitaan lain nojalla hänen saattamiseksi toimivaltaisen oikeusviranomaisen tutkittavaksi;

e) henkilöltä riistetään vapaus lain nojalla tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai hänen heikon mielenterveytensä, alkoholisminsa, huumeidenkäyttönsä tai irtolaisuutensa vuoksi;

f) henkilö pidätetään tai häneltä riistetään vapaus lain nojalla, jotta estettäisiin hänen laitton maahantulonsa, tai jos on ryhdytty toimiin hänen karkottamiseksi tai luovuttamiseksi.

2. Vapaudenriiston kohteeksi joutuneelle on viipymättä ilmoitettava hänen ymmärtämälleen kielellä vapaudenriiston perusteet ja hänen mahdollisesti kohdistetut syytteet.

3. Tämän artiklan 1 kappaleen c kohdan määräysten nojalla pidätetty tai vapaudenriiston kohteeksi joutunut on viipymättä tuotava tuomarin tai lain nojalla tuomiovaltaa käyttävän muun viranomaisen tutkittavaksi, ja hänellä on oikeus oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa tai oikeus tulla vapautetuksi oikeusjutun ollessa vireillä. Vapaaksi laskemisen ehdoksi voidaan asettaa takeet siitä, että asianomainen saapuu oikeudenkäyntiin.

4. Jokaisella, jolta on riistetty hänen vapautensa pidättämällä tai muuten, on oikeus vaatia tuomioistuimessa, että hänen vapaudenriistonsa laillisuus tutkitaan viipymättä ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

5. Jokaisella, joka on pidätetty tai jonka vapaus on muuten riistetty tämän artiklan määräysten vastaisesti, on täytäntöönpanokelpoinen oikeus vahingonkorvaukseen.

accordance with a procedure prescribed by law:

a. the lawful detention of a person after conviction by a competent court;

b. the lawful arrest or detention of a person effected for the purpose of bringing him before the competent legal authority on reasonable suspicion of having committed an offence or when it is reasonably considered necessary to prevent his committing an offence or fleeing after having done so;

c. the lawful arrest or detention of a person effected for the purpose of bringing him before the competent legal authority on reasonable suspicion of having committed an offence or when it is reasonably considered necessary to prevent his committing an offence or fleeing after having done so;

d. the detention of a minor by lawful order for the purpose of educational supervision or his lawful detention for the purpose of bringing him before the competent legal authority;

e. the lawful detention of persons for the prevention of the spreading of infectious diseases, of persons of unsound mind, alcoholics or drug addicts or vagrants;

f. the lawful arrest or detention of a person to prevent his effecting an unauthorised entry into the country or of a person against whom action is being taken with a view to deportation or extradition.

2. Everyone who is arrested shall be informed promptly, in a language which he understands, of the reasons for his arrest and of any charge against him.

3. Everyone arrested or detained in accordance with the provisions of paragraph 1. c. of this Article shall be brought promptly before a judge or other officer authorised by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release pending trial. Release may be conditioned by guarantees to appear for trial.

4. Everyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings by which the lawfulness of his detention shall be decided speedily by a court and his release ordered if the detention is not lawful.

5. Everyone who has been the victim of arrest or detention in contravention of the provisions of this Article shall have an enforceable right to compensation.



## 6 artikla

1. Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä. Päätös on annettava julkisesti, mutta lehdistöltä ja yleisöltä voidaan kieltää pääsy koko oikeudenkäyntiin tai osaan siitä moraalien, yleisen järjestyksen tai kansallisen turvallisuuden nimissä demokraattisessa yhteiskunnassa nuorten henkilöiden etujen tai osapuolten yksityiselämän suojaamisen niin vaatiessa, tai siinä määrin kuin tuomioistuin harkitsee ehdottoman välttämättömäksi erityisolosuhteissa, joissa julkisuus loukkaisi oikeudenmukaisuuden periaatteita.

2. Jokaista rikoksesta syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen.

3. Jokaisella rikoksesta syytetyllä on seuraavat vähimmäisoikeudet:

a) oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä;

b) oikeus saada riittävästi aikaa ja edellytykset valmistella puolustustaan;

c) oikeus puolustautua henkilökohtaisesti tai itse valitsemansa oikeudenkäyntiavustajan välityksellä, ja jos hän ei pysty itse maksamaan saamastaan oikeusavusta, hänen on saatava se korvauksetta oikeudenmukaisuuden niin vaatiessa;

d) oikeus kuulustella tai kuulustuttaa todistajia, jotka kutsutaan todistamaan häntä vastaan, ja saada hänen puolestaan esiintyvät todistajat kutsutuiksi ja kuulustelluiksi samoissa olosuhteissa kuin häntä vastaan todistamaan kutsutut todistajat;

e) oikeus saada maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu tuomioistuimessa käytettyä kieltä.

## 7 artikla

1. Ketään ei ole pidätettävä syyppäänä rikokseen sellaisen teon tai laiminlyönnin perusteella, joka ei ollut tekohetkellä kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden mukaan rikos. Rikoksen tekohetkellä sovellettavissa olluista rangaistuksista ankarampaa rangaistusta ei saa määrätä.

## Article 6

1. In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law. Judgment shall be pronounced publicly but the press and public may be excluded from all or part of the trial in the interests of morals, public order or national security in a democratic society, where the interests of juveniles or the protection of the private life of the parties so require, or to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice.

2. Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law.

3. Everyone charged with a criminal offence has the following minimum rights:

a. to be informed promptly, in a language which he understands and in detail, of the nature and cause of the accusation against him;

b. to have adequate time and facilities for the preparation of his defence;

c. to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing or, if he has not sufficient means to pay for legal assistance, to be given it free when the interests of justice so require;

d. to examine or have examined witnesses against him and to obtain the attendance and examination of witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him;

e. to have the free assistance of an interpreter if he cannot understand or speak the language used in court.

## Article 7

1. No one shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence under national or international law at the time when it was committed. Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time the criminal offence was committed.

2. Mikään tässä artiklassa ei estä ryhtymästä oikeudenkäyntiin henkilöä vastaan ja tuomitsemasta häntä rangaistukseen teosta tai laiminlyönnistä, joka sivistyskansojen hyväksymien yleisten oikeusperiaatteiden mukaisesti oli teko hetkellä rikollinen teko.

#### 8 artikla

1. Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta.

2. Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi silloin kun laki sen sallii ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai maan taloudellisen hyvinvoinnin kannalta, tai epäjärjestyksen ja rikollisuuden estämiseksi, terveyden ja moraalin suojaamiseksi tai muiden yksilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

#### 9 artikla

1. Jokaisella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai uskoa ja vapauden tunnustaa uskontoaan tai uskoaan joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudentarjoituksissa ja uskonnollisin menoin.

2. Henkilön vapaudelle tunnustaa uskontoaan tai uskoaan voidaan asettaa vain sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa suojelemaan yleistä turvallisuutta ja järjestystä terveyden tai moraalin tai muiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

#### 10 artikla

1. Jokaisella on mielipiteenilmaisuvapaus. Tämä oikeus sisältää vapauden pitää mielipiteitä sekä vastaanottaa ja levittää tietoja ja ajatuksia alueellisista rajoista riippumatta ja viranomaisten siihen puuttumatta. Tämä artikla ei estä valtioita tekemästä radio-, televisio- ja elokuvayhtiöitä luvanvaraisiksi.

2. Koska näiden vapauksien käyttöön liittyy velvollisuuksia ja vastuuta, se voidaan asettaa sellaisten muodollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen

2. This Article shall not prejudice the trial and punishment of any person for any act or omission which, at the time when it was committed, was criminal according to the general principles of law recognised by civilised nations.

#### Article 8

1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

#### Article 9

1. Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom, either alone or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief, in worship, teaching, practice and observance.

2. Freedom to manifest one's religion or beliefs shall be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of public safety, for the protection of public order, health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

#### Article 10

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This Article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial

turvallisuuden tai alueellisen koskemattomuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden ja moraalien suojaamiseksi, muiden henkilöiden maineen tai oikeuksien turvaamiseksi, luottamuksellisten tietojen paljastumisen estämiseksi tai tuomioistuinten arvovallan ja puolueettomuuden varmistamiseksi.

#### 11 artikla

1. Jokaisella on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen, mikä käsittää myös oikeuden perustaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa turvaamiseksi.

2. Näiden oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa muita kuin sellaisia rajoituksia, joista on säädetty laissa ja jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen ja yleisen turvallisuuden nimissä epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden ja moraalien suojaamiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Tämä artikla ei estä laillisten rajoitusten asettamista asevoimiin, poliisiin tai valtionhallintoon kuuluihin nähden heidän käyttäessään näitä oikeuksia.

#### 12 artikla

Avioliittoiässä olevilla miehillä ja naisilla on oikeus mennä naimisiin ja perustaa perhe tämän oikeuden käyttöä säätelevien kansallisten lakien mukaisesti.

#### 13 artikla

Jokaisella, jonka tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä siinäkin tapauksessa, että oikeuksien ja vapauksien loukkauksen ovat tehneet viranomaismituksessa olevat henkilöt.

#### 14 artikla

Tässä yleissopimuksessa tunnustetuista oikeuksista ja vapauksista nauttiminen taataan ilman minkäänlaista sukupuoleen, rotuun, ihonväriin, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään tai muuhun tilanteeseen tai asemaan perustuvaa syrjintää.

integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

#### Article 11

1. Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association with others, including the right to form and to join trade unions for the protection of his interests.

2. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others. This Article shall not prevent the imposition of lawful restrictions on the exercise of these rights by members of the armed forces, of the police or of the administration of the State.

#### Article 12

Men and women of marriageable age have the right to marry and to found a family, according to the national laws governing the exercise of this right.

#### Article 13

Everyone whose rights and freedoms as set forth in this Convention are violated shall have an effective remedy before a national authority notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity.

#### Article 14

The enjoyment of the rights and freedoms set forth in this Convention shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.

## 15 artikla

1. Sodan tai muun yleisen hätätilan aikana, joka uhkaa kansakunnan elämää, korkeat sopimuspuolet voivat ryhtyä toimiin, jotka merkitsevät poikkeamista niiden tämän yleissopimuksen mukaisista velvoitteista, siinä laajuudessa kuin tilanne välttämättä vaatii edellyttäen kuitenkin, etteivät tällaiset toimet ole ristiriidassa valtion muiden kansainvälisen oikeuden mukaisten velvoitteiden kanssa.

2. Tämän määräyksen nojalla ei voida poiketa 2 artiklasta, paitsi silloin kun on kysymys laillisista sotatoimista johtuvista kuolemantapauksista, eikä 3, 4 (1 kappale) ja 7 artiklasta.

3. Korkean sopimuspuolen, joka käyttäen hyväkseen oikeutta poiketa yleissopimuksesta, tulee pitää Euroopan neuvoston pääsihteerin täysin tietoisena toimistaan ja niihin johtaneista syistä sekä ilmoittaa hänelle, milloin näistä toimista on luovuttu ja yleissopimuksen kaikkia määräyksiä jälleen noudatetaan.

## 16 artikla

Minkään 10, 11 ja 14 artiklan määräyksen ei voida katsoa estävän korkeita sopimuspuolia rajoittamasta ulkomaalaisten poliittista toimintaa.

## 17 artikla

Minkään tässä yleissopimuksessa ei saa tulkita suovan millekään valtiolle, ryhmälle tai henkilölle oikeutta ryhtyä sellaiseen toimintaan tai tehdä sellaista tekoa, jonka tarkoituksena on tehdä tyhjäksi jokin tässä yleissopimuksessa tunnustettu oikeus tai vapaus tai rajoittaa niitä enemmän kuin tässä yleissopimuksessa on sallittu.

## 18 artikla

Tämän yleissopimuksen sallimia, mainittuihin oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvia rajoituksia ei saa soveltaa muussa tarkoituksessa kuin siinä, jota varten ne on säädetty.

## II OSA

## 19 artikla

Korkeiden sopimuspuolten tämän yleissopimuksen nojalla hyväksymien velvoitteiden noudattamisen takeeksi perustetaan:

## Article 15

1. In time of war or other public emergency threatening the life of the nation, any High Contracting Party may take measures derogating from its obligations under this Convention to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with its other obligations under international law.

2. No derogation from Article 2, except in respect of deaths resulting from lawful acts of war, or from Articles 3, 4 (paragraph 1) and 7 shall be made under this provision.

3. Any High Contracting Party availing itself of this right of derogation shall keep the Secretary General of the Council of Europe fully informed of the measures which it has taken and the reasons therefor. It shall also inform the Secretary General of the Council of Europe when such measures have ceased to operate and the provisions of the Convention are again being fully executed.

## Article 16

Nothing in Articles 10, 11 and 14 shall be regarded as preventing the High Contracting Parties from imposing restrictions on the political activity of aliens.

## Article 17

Nothing in this Convention may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms set forth herein or at their limitation to a greater extent than is provided for in the Convention.

## Article 18

The restrictions permitted under this Convention to the said rights and freedoms shall not be applied for any purpose other than those for which they have been prescribed.

## SECTION II

## Article 19

To ensure the observance of the engagements undertaken by the High Contracting Parties in the present Convention, there shall be set up:

a) Euroopan ihmisoikeustoimikunta, jota jäljempänä kutsutaan ”toimikunnaksi”;

b) Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, jota jäljempänä kutsutaan ”tuomioistuimeksi”.

a. A European Commission of Human Rights, hereinafter referred to as ”the Commission”;

b. A European Court of Human Rights, hereinafter referred to as ”the Court”.

### III OSA

#### 20 artikla

1. Toimikunnassa on korkeiden sopimuspuolten luvun mukainen määrä jäseniä. Toimikunnassa saa olla vain yksi saman valtion kansalainen.

2. Toimikunta kokoontuu täysistunnossa. Se voi kuitenkin jakaantua vähintään seitsemästä jäsenestä muodostuviin jaostoihin. Nämä voivat tutkia yleissopimuksen 25 artiklan nojalla tehtyjä valituksia, joita voidaan käsitellä vaikiintuneen oikeuskäytännön perusteella tai joissa ei tuoda esille yleissopimuksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyviä suuria kysymyksiä. Mikäli tästä rajoituksesta ja tämän artiklan 5 kappaleen määräyksistä ei muuta johdu, jaostot käyttävät toimikunnan yleissopimuksen mukaista toimivaltaa.

Toimikunnan jäsenellä, joka on sen korkean sopimuspuolen nimeämä, jota valtiota vastaan valitus on tehty, on oikeus jäsenyyteen siinä jaostossa, jolle valitus on osoitettu.

3. Toimikunta voi keskuudestaan perustaa kolmesta jäsenestä muodostuvia komiteoita, joilla on yksimielisen äänestystuloksen perusteella valta ilmoittaa, että ne eivät ota käsiteltäväkseen tai että ne poistavat asialistaltaan 25 artiklan mukaisesti tehdyn valituksen, jos tällainen päätös voidaan tehdä asiaa sen enempää tutkimatta.

4. Jaosto tai komitea voi milloin hyvänsä luopua lainkäyttövallastaan täysistunnossa kokoontuvan toimikunnan hyväksi, joka puolestaan voi määrätä siirrettäväksi itselleen valituksen, joka on osoitettu jaostolle tai komitealle.

5. Vain täysistuntoon kokoontunut toimikunta saa käyttää seuraavia toimivaltuuksia:

a) 24 artiklan nojalla tehtyjen pyyntöjen käsittely;

b) asian saattaminen tuomioistuimeen 48 artiklan a kohdan mukaisesti;

c) menettelytapasääntöjen laatiminen 36 artiklan mukaisesti.

### SECTION III

#### Article 20

1. The Commission shall consist of a number of members equal to that of the High Contracting Parties. No two members of the Commission may be nationals of the same State.

2. The Commission shall sit in plenary session. It may, however set up Chambers, each composed of at least seven members. The Chambers may examine petitions submitted under Article 25 of this Convention which can be dealt with on the basis of established case law or which raise no serious question affecting the interpretation or application of the Convention. Subject to this restriction and to the provisions of paragraph 5 of this Article, the Chambers shall exercise all the powers conferred on the Commission by the Convention.

The member of the Commission elected in respect of a High Contracting Party against which a petition has been lodged shall have the right to sit on a Chamber to which that petition has been referred.

3. The Commission may set up committees, each composed of at least three members, with the power, exercisable by a unanimous vote, to declare inadmissible or strike from its list of cases a petition submitted under Article 25, when such a decision can be taken without further examination.

4. A Chamber or committee may at any time relinquish jurisdiction in favour of the plenary Commission, which may also order the transfer to it of any petition referred to a Chamber or committee.

5. Only the plenary Commission can exercise the following powers:

a. the examination of applications submitted under Article 24;

b. the bringing of a case before the Court in accordance with Article 48 a;

c. the drawing up of rules of procedure in accordance with Article 36.

## 21 artikla

1. Ministerikomitea valitsee toimikunnan jäsenet yksinkertaisella ääntenemmistöllä neuvola-antavan yleiskokouksen puheenjohtajistossa laaditulta ehdokaslistalta. Jokaisen korkeita sopimuspuolia tässä yleiskokouksessa edustavan ryhmän on asetettava kolme ehdokasta, joista ainakin kahden on oltava kyseisen sopimusvaltion kansalaisia.

2. Sikäli kuin mahdollista samaa menetelmää käytetään toimikunnan jäsenistön täydentämiseksi, jos muita valtioita myöhemmin liittyy tähän yleissopimukseen tai paikkoja muutoin tulee avoimiksi.

3. Ehdokkailla on oltava korkea moraaliksi heillä on joko oltava pätevyys ylimpiin oikeusvirkoihin tai heidän tulee olla yleisesti päteväksi tunnustettuja oikeusoppineita.

## 22 artikla

1. Toimikunnan jäsenet valitaan kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Heidät voidaan valita uudelleen. Ensimmäisissä vaaleissa valituista jäsenistä seitsemän toimikausi kuitenkin päättyy kolmen vuoden kuluttua.

2. Euroopan neuvoston pääsihteeri ratkaisee arvalla heti ensimmäisen vaalin jälkeen, keiden toimikausi päättyy kolmen ensimmäisen vuoden kuluttua.

3. Taatakseen, että sikäli kuin mahdollista puolet toimikunnan jäsenistöstä vaihtuisi joka kolmas vuosi, ministerikomitea voi ennen seuraaviin vaaleihin ryhtymistään päättää, että yhden tai useamman jäseneksi valittavan toimikauden tai toimikausien pituus on muu kuin kuusi vuotta, mutta ei enemmän kuin yhdeksän tai vähemmän kuin kolme vuotta.

4. Kun kysymys on useammasta kuin yhdestä toimikaudesta ja ministerikomitea soveltaa edeltävää kappaletta, pääsihteeri suorittaa toimikausien jakamisen arpomalla välittömästi vaalien jälkeen.

5. Toimikunnan jäsen, joka on valittu sellaisen jäsenen tilalle, jonka toimikausi ei ole päättynyt, hoitaa tointa edeltäjänsä toimikauden päättämiseen asti.

6. Toimikunnan jäsenet pysyvät toimessaan, kunnes heille on valittu seuraaja. Tämän jäl-

## Article 21

1. The members of the Commission shall be elected by the Committee of Ministers by an absolute majority of votes, from a list of names drawn up by the Bureau of the Consultative Assembly; each group of the Representatives of the High Contracting Parties in the Consultative Assembly shall put forward three candidates, of whom two at least shall be its nationals.

2. As far as applicable, the same procedure shall be followed to complete the Commission in the event of other States subsequently becoming Parties to this Convention, and in filling casual vacancies.

3. The candidates shall be of high moral character and must either possess the qualifications required for appointment to high judicial office or be persons of recognised competence in national or international law.

## Article 22

1. The members of the Commission shall be elected for a period of six years. They may be re-elected. However, of the members elected at the first election, the terms of seven members shall expire at the end of three years.

2. The members whose terms are to expire at the end of the initial period of three years shall be chosen by lot by the Secretary General of the Council of Europe immediately after the first election has been completed.

3. In order to ensure that, as far as possible, one half of the membership of the Commission shall be renewed every three years, the Committee of Ministers may decide, before proceeding to any subsequent election, that the term or terms of office of one or more members to be elected shall be for a period other than six years but not more than nine and not less than three years.

4. In cases where more than one term of office is involved and the Committee of Ministers applies the preceding paragraph, the allocation of the terms of office shall be effected by the drawing of lots by the Secretary General, immediately after the election.

5. A member of the Commission elected to replace a member whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.

6. The members of the Commission shall hold office until replaced. After having been

keen he jatkavat jo käsittelemiensä asioiden hoitamista.

### 23 artikla

Toimikunnan jäsenet toimivat toimikunnassa henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Toimikautensa aikana he eivät saa hoitaa tehtäviä, jotka ovat ristiriidassa heidän riippumattomuutensa ja puolueettomuutensa kanssa toimikunnan jäsenenä, tai ristiriidassa tämän tehtävän vaatimusten kanssa.

### 24 artikla

Mikä tahansa korkea sopimuspuoli voi Euroopan neuvoston pääsihteerin välityksellä ilmoittaa toimikunnalle, jos sen mielestä jokin toinen korkea sopimuspuoli on rikkonut yleissopimuksen määräyksiä.

### 25 artikla

1. Toimikunta voi ottaa vastaan Euroopan neuvoston pääsihteerille osoitettuja valituksia, joissa yksityishenkilö, kansalaisjärjestö tai ryhmä väittää jonkun korkeista sopimuspuolista loukanneen heidän tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksiaan, edellyttäen, että korkea sopimuspuoli, johon valitus kohdistuu, on ilmoittanut tunnustavansa toimikunnan toimivallan ottaa vastaan tällaisia valituksia. Korkeat sopimuspuolet, jotka ovat antaneet tällaisen hyväksyvän selityksen, eivät saa millään tavoin estää tämän oikeuden tehokasta käyttöä.

2. Tällainen selitys voidaan antaa koskemaan tiettyä ajanjaksoa.

3. Selitykset toimitetaan Euroopan neuvoston pääsihteerille, joka lähettää niistä jäljennökset korkeille sopimuspuolille ja julkaisee ne.

4. Toimikunta voi käyttää tämän artiklan mukaista toimivaltaansa vain silloin, kun vähintään kuusi korkeata sopimuspuolta on sitoutunut edelläolevien kappaleiden mukaisesti annettuihin selityksiin.

### 26 artikla

Toimikunta voi ottaa kysymyksen käsiteltäväkseen vasta kun asiassa on turvauduttu kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin yleisesti tunnustettujen kansainvälisen oikeuden sääntöjen mukaisesti ja kuuden kuukauden kuluessa lopullisen kansallisen päätöksen antopäivästä.

replaced, they shall continue to deal with such cases as they already have under consideration.

### Article 23

The members of the Commission shall sit on the Commission in their individual capacity. During their term of office they shall not hold any position which is incompatible with their independence and impartiality as members of the Commission or the demands of this office.

### Article 24

Any High Contracting Party may refer to the Commission, through the Secretary General of the Council of Europe, any alleged breach of the provisions of the Convention by another High Contracting Party.

### Article 25

1. The Commission may receive petitions addressed to the Secretary General of the Council of Europe from any person, non-governmental organisation or group of individuals claiming to be the victim of a violation by one of the High Contracting Parties of the rights set forth in this Convention, provided that the High Contracting Party against which the complaint has been lodged has declared that it recognises the competence of the Commission to receive such petitions. Those of the High Contracting Parties who have made such a declaration undertake not to hinder in any way the effective exercise of this right.

2. Such declarations may be made for a specific period.

3. The declarations shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe who shall transmit copies thereof to the High Contracting Parties and publish them.

4. The Commission shall only exercise the powers provided for in this Article when at least six High Contracting Parties are bound by declarations made in accordance with the preceding paragraphs.

### Article 26

The Commission may only deal with the matter after all domestic remedies have been exhausted, according to the generally recognised rules of international law, and within a period of six months from the date on which the final decision was taken.

## 27 artikla

1. Toimikunta ei käsittele 25 artiklan mukaisesti tehtyä valitusta, joka

- a) on nimetön, tai
- b) on asiasisällöltään sama kuin toimikunnan jo tutkima asia, tai joka on jo tehty muulle kansainväliselle tutkimus- tai selvittelyelimelle eikä sisällä asiallisesti uutta tietoa.

2. Toimikunta jättää ottamatta tutkittavaksi 25 artiklan mukaisesti tehdyn valituksen, johon se ei katso yleissopimuksen määräysten soveltuvan, ja jonka se katsoo olevan ilmeisen perusteeton tai merkitsevän valitusoikeuden väärinkäyttöä.

3. Toimikunta hylkää valituksen, jonka se jättää tutkittavaksi ottamatta 26 artiklan mukaisesti.

## 28 artikla

1. Jos toimikunta hyväksyy käsiteltäväkseen jonkin sille tehdyn valituksen:

a) se ryhtyy tutkimaan valitusta osapuolten edustajien kanssa tosiseikkojen varmistamiseksi ja selvittää tarvittaessa asiaa asianomaisten valtioiden avustuksella sen jälkeen, kun tilanteesta on neuvoteltu toimikunnan kanssa;

b) se asettuu samalla osapuolten käytettäväksi varmistaa asiassa sovintoratkaisun, jonka lähtökohtana on tässä yleissopimuksessa tunnustettujen ihmisoikeuksien kunnioittaminen.

2. Jos toimikunta onnistuu pääsemään sovintoratkaisuun 28 artiklan mukaisesti, se laatii raportin, joka lähetetään asianomaisille valtioille, ministerikomitealle ja julkaisemista varten Euroopan neuvoston pääsihteerille. Raportissa on tyydyttävä lyhyesti ilmaisemaan tosiseikat sekä ratkaisu.

## 29 artikla

Otettuaan käsiteltäväkseen 25 artiklan nojalla tehdyn valituksen toimikunta voi kuitenkin hylätä sen jäsentensä kahden kolmasosan enemmistöllä, jos tutkinnan yhteydessä ilmenee olevan olemassa jokin 27 artiklassa tarkoitettu syy olla ottamatta valitusta tutkittavaksi.

## Article 27

1. The Commission shall not deal with any petition submitted under Article 25 which:

- a. is anonymous, or
- b. is substantially the same as a matter which has already been examined by the Commission or has already been submitted to another procedure of international investigation or settlement and if it contains no relevant new information.

2. The Commission shall consider inadmissible any petition submitted under Article 25 which it considers incompatible with the provisions of the present Convention, manifestly ill-founded, or an abuse of the right of petition.

3. The Commission shall reject any petition referred to it which it considers inadmissible under Article 26.

## Article 28

1. In the event of the Commission accepting a petition referred to it:

a. it shall, with a view to ascertaining the facts, undertake together with the representatives of the parties an examination of the petition and, if need be, an investigation, for the effective conduct of which the States concerned shall furnish all necessary facilities, after an exchange of views with the Commission;

b. it shall at the same time place itself at the disposal of the parties concerned with a view to securing a friendly settlement of the matter on the basis of respect for Human Rights as defined in this Convention.

2. If the Commission succeeds in effecting a friendly settlement, it shall draw up a Report which shall be sent to the States concerned, to the Committee of Ministers and to the Secretary General of the Council of Europe for publication. This Report shall be confined to a brief statement of the facts and of the solution reached.

## Article 29

After it has accepted a petition submitted under Article 25, the Commission may nevertheless decide by a majority of two-thirds of its members to reject the petition if in the course of its examination, it finds that the existence of one of the grounds for non-acceptance provided for in Article 27 has been established.



Tässä tapauksessa päätöksestä ilmoitetaan osapuolille.

### 30 artikla

1. Toimikunta voi käsittelyn missä hyvänsä vaiheessa päättää poistaa valituksen asialistaltaan, jos tilanteen perusteella on pääteltävissä, että:

- a) valituksen tekijä ei aio viedä valitustaan pidemmälle tai
- b) asia on ratkaistu tai
- c) jostain muusta toimikunnan toteamasta syystä ei ole perusteltua jatkaa valituksen tutkimista.

Toimikunta jatkaa valituksen tutkimista, jos tässä yleissopimuksessa tunnustettujen ihmisoikeuksien kunnioittaminen sitä vaatii.

2. Jos toimikunta päättää poistaa valituksen asialistaltaan otettuaan asian ensin käsiteltäväkseen, sen on laadittava raportti, joka sisältää tosiseikat ja valituksen poistamista puoltavan päätöksen perusteluineen. Raportti toimitetaan osapuolille sekä ministerikomitealle tiedoksi. Toimikunta saa julkaista raportin.

3. Toimikunta voi päättää valituksen ottamisesta takaisin asialistalleen, jos sen mielestä tilanne niin vaatii.

### 31 artikla

1. Jos valitusta ei ole tutkittu 28 artiklan (2 kappaleen), 29 tai 30 artiklan mukaisesti, toimikunta laatii raportin tosiseikoista ja ilmaisee käsityksensä siitä, paljastavatko esiin tulleet tosiseikat kyseisen valtion rikkoneen sopimusvelvoitteitaan. Raportissa voidaan mainita toimikunnan jäsenten yksilölliset mielipiteet tästä asiasta.

2. Raportti toimitetaan ministerikomitealle sekä asianomaisille valtioille. Viimeksimainitut eivät kuitenkaan saa julkaista sitä.

3. Toimittaessaan raportin ministerikomitealle toimikunta voi tehdä sopiviksi katsomiaan ehdotuksia.

### 32 artikla

1. Jos tapausta ei viedä tuomioistuimeen tämän yleissopimuksen 48 artiklan mukaisesti kolme kuukauden kuluessa siitä kun raportti

In such a case, the decision shall be communicated to the parties.

### Article 30

1. The Commission may at any stage of the proceedings decide to strike a petition out of its list of cases where the circumstances lead to the conclusion that:

- a. the applicant does not intend to pursue his petition, or
- b. the matter has been resolved, or
- c. for any other reason established by the Commission, it is no longer justified to continue the examination of the petition.

However, the Commission shall continue the examination of a petition if respect for Human Rights as defined in this Convention so requires.

2. If the Commission decides to strike a petition out of its list after having accepted it, it shall draw up a Report which shall contain a statement of the facts and the decision striking out the petition together with the reasons therefor. The Report shall be transmitted to the parties, as well as to the Committee of Ministers for information. The Commission may publish it.

3. The Commission may decide to restore a petition to its list of cases if it considers that the circumstances justify such a course.

### Article 31

1. If the examination of a petition has not been completed in accordance with Article 28 (paragraph 2), 29 or 30, the Commission shall draw up a Report on the facts and state its opinion as to whether the facts found disclose a breach by the State concerned of its obligations under the Convention. The individual opinions of members of the Commission on this point may be stated in the Report.

2. The report shall be transmitted to the Committee of Ministers. It shall also be transmitted to the States concerned, who shall not be at liberty to publish it.

3. In transmitting the report to the Committee of Ministers the Commission may make such proposals as it thinks fit.

### Article 32

1. If the question is not referred to the Court in accordance with Article 48 of this Convention within a period of three months from the

on toimitettu ministerikomitealle, ministerikomitea päättää toimivaltaisten jäsentensä kahden kolmasosan ääntenemmistöllä, onko yleissopimusta rikottu.

2. Jos yleissopimusta todetaan rikutun, ministerikomitea päättää minkä ajan kuluessa asianosaisen korkean sopimuspuolen on ryhdyttävä ministerikomitean päätöksen edellyttämiin toimiin.

3. Jos asianosainen korkea sopimuspuoli ei ole ryhtynyt riittäviin toimiin määrätyn ajan kuluessa, ministerikomitea päättää edellä 1 kappaleessa määrätyllä enemmistöllä alkupe-  
räiselle päätökselle annettavasta merkityksestä ja julkaisee raportin.

4. Korkeat sopimuspuolet lupautuvat pitämään itseään sitovina sellaisia ministerikomitean päätöksiä, joita se saattaa tehdä edellä olevien kappaleiden määräyksien soveltamiseksi.

#### 33 artikla

Toimikunta kokoontuu suljetuin ovin.

#### 34 artikla

Mikäli 20 artiklan 3 kappaleen ja 29 artiklan määräyksistä ei muuta johdu, toimikunta tekee päätöksensä läsnäolevien ja äänioikeuttaan käyttävien jäsenten äänten enemmistöllä.

#### 35 artikla

Toimikunta kokoontuu tilanteen niin vaa-  
tiessa. Koollekutsujana toimii Euroopan neuvoston pääsihteeri.

#### 36 artikla

Toimikunta päättää itse menettelytapasään-  
nöistään.

#### 37 artikla

Euroopan neuvoston pääsihteeri huolehtii  
toimikunnan sihteeristön hankkimisesta.

### IV OSA

#### 38 artikla

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa on  
Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden luvun

date of the transmission of the report to the  
Committee of Ministers, the Committee of  
Ministers shall decide by a majority of two-  
thirds of the members entitled to sit on the  
Committee whether there has been a violation  
of the Convention.

2. In the affirmative case the Committee of  
Ministers shall prescribe a period during which  
the High Contracting Party concerned must  
take the measures required by the decision of  
the Committee of Ministers.

3. If the High Contracting Party concerned  
has not taken satisfactory measures within the  
prescribed period, the Committee of Ministers  
shall decide by the majority provided for in  
paragraph 1 above what effect shall be given to  
its original decision and shall publish the re-  
port.

4. The High Contracting Parties undertake  
to regard as binding on them any decision  
which the Committee of Ministers may take in  
application of the preceding paragraphs.

#### Article 33

The Commission shall meet in camera.

#### Article 34

Subject to the provisions of Articles 20  
(paragraph 3) and 29 the Commission shall  
take its decisions by a majority of the members  
present and voting.

#### Article 35

The Commission shall meet as the circum-  
stances require. The meetings shall be  
convened by the Secretary General of the  
Council of Europe.

#### Article 36

The Commission shall draw up its own rules  
of procedure.

#### Article 37

The secretariat of the Commission shall be  
provided by the Secretary General of the  
Council of Europe.

### SECTION IV

#### Article 38

The European Court of Human Rights shall  
consist of a number of judges equal to that of

mukainen määrä tuomareita. Tuomioistuimesa saa olla vain yksi saman valtion kansalainen.

### 39 artikla

1. Tuomioistuimen jäsenet valitaan neuvoo-antavassa yleiskokouksessa annettujen äänten enemmistöllä Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden laatimalta listalta. Jokaisen jäsenvaltion on asetettava kolme ehdokasta, joista ainakin kahden on oltava sen kansalaisia.

2. Samaa menettelyä käytetään soveltuvien osin tuomioistuimen jäsenistön täydentämiseksi siinä tapauksessa, että Euroopan neuvostoon liittyy uusia jäseniä, ja täytettäessä muutoin vapautuneita paikkoja.

3. Ehdokkailla on oltava korkea moraali ja heillä on joko oltava pätevyys ylimpiin oikeusvirkoihin tai heidän tulee olla yleisesti päteviksi tunnustettuja oikeusoppineita.

### 40 artikla

1. Tuomioistuimen jäsenet valitaan yhdeksäksi vuodeksi kerrallaan. Heidät voidaan valita uudelleen. Ensimmäisissä vaaleissa valituista jäsenistä kuitenkin neljän toimikausi päättyy kolmen vuoden kuluttua, ja edelleen neljän jäsenen toimikausi päättyy kuuden vuoden kuluttua.

2. Pääsihteeri ratkaisee arvalla heti ensimmäisen äänestyksen jälkeen, keiden toimikausi päättyy ensimmäisten kolmen ja kuuden vuoden kuluttua.

3. Taatakseen, että sikäli kuin mahdollista kolmannes tuomioistuimen jäsenistöstä vaihtuisi joka kolmas vuosi, neuvoo-antava yleiskokous voi ennen seuraaviin vaaleihin ryhtymistään päättää, että yhden tai useamman jäseneksi valittavan toimikauden tai toimikausien pituus on muu kuin yhdeksän vuotta, mutta ei enemmän kuin kaksitoista tai vähemmän kuin kuusi vuotta.

4. Kun kysymys on useammasta kuin yhdestä toimikaudesta ja neuvoo-antava yleiskokous soveltaa edellistä kappaletta, pääsihteeri suorittaa toimikausien jakamisen arpomalla välittömästi vaalien jälkeen.

5. Tuomioistuimen jäsen, joka on valittu sellaisen jäsenen tilalle, jonka toimikausi ei ole vielä päättynyt, hoitaa edeltäjänsä tointa tämän toimikauden päättymiseen asti.

the Members of the Council of Europe. No two judges may be nationals of the same State.

### Article 39

1. The members of the Court shall be elected by the Consultative Assembly by a majority of the votes cast from a list of persons nominated by the Members of the Council of Europe; each Member shall nominate three candidates, of whom two at least shall be its nationals.

2. As far as applicable, the same procedure shall be followed to complete the Court in the event of the admission of new Members of the Council of Europe, and in filling casual vacancies.

3. The candidates shall be of high moral character and must either possess the qualifications required for appointment to high judicial office or be jurisconsults of recognised competence.

### Article 40

1. The members of the Court shall be elected for a period of nine years. They may be re-elected. However, of the members elected at the first election the terms of four members shall expire at the end of three years, and the terms of four more members shall expire at the end of six years.

2. The members whose terms are to expire at the end of the initial periods of three and six years shall be chosen by lot by the Secretary General immediately after the first election has been completed.

3. In order to ensure that, as far as possible, one third of the membership of the Court shall be renewed every three years, the Consultative Assembly may decide, before proceeding to any subsequent election, that the term or terms of office of one or more members to be elected shall be for a period other than nine years but not more than twelve and not less than six years.

4. In cases where more than one term of office is involved and the Consultative Assembly applies the preceding paragraph, the allocation of the terms of office shall be effected by the drawing of lots by the Secretary General immediately after the election.

5. A member of the Court elected to replace a member whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.

6. Tuomioistuimen jäsenet pysyvät toimesaan, kunnes heille on valittu seuraaja, minkä jälkeen he jatkavat jo käsittelemiensä asioiden hoitamista.

7. Tuomioistuimen jäsenet toimivat tuomioistuimessa henkilökohtaisessa ominaisuudessaan. Toimikautensa aikana he eivät saa hoitaa tehtäviä, jotka ovat ristiriidassa heidän riippumattomuutensa ja puolueettomuutensa kanssa tuomioistuimen jäsenenä tai tämän tehtävän vaatimusten kanssa.

#### 41 artikla

Tuomioistuin valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja yhden tai kaksi varapuheenjohtajaa kolmivuotiskaudeksi. Heidät voidaan valita uudelleen.

#### 42 artikla

Tuomioistuimen jäsenille maksetaan ministerikomitean määräämä korvaus jokaisesta palvelupäivästä.

#### 43 artikla

Jokaisen tutkittavaksi saatetun tapauksen käsittelemiseksi tuomioistuin muodostaa yhdeksästä tuomarista koostuvan jaoston, jossa viran puolesta on mukana tuomari, joka on asianosaisen sopimusvaltion kansalainen, tai jos tällaista ei ole, asianomainen valtio saa nimetä henkilön, joka toimii tuomarin ominaisuudessa. Puheenjohtaja valitsee muut tuomarit arvalla ennen käsittelyn aloittamista.

#### 44 artikla

Vain korkeilla sopimuspuolilla ja toimikunnalla on oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi.

#### 45 artikla

Tuomioistuimen tuomiovaltaan kuuluvat kaikki tämän yleissopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat tapaukset, jotka korkeat sopimuspuolet tai toimikunta saattavat sen käsiteltäväksi 48 artiklan mukaisesti.

#### 46 artikla

1. Korkeat sopimuspuolet voivat milloin tahansa ilmoittaa tunnustavansa tuomioistuimen tuomiovallan kaikissa tämän yleissopimuksen

6. The members of the Court shall hold office until replaced. After having been replaced, they shall continue to deal with such cases as they already have under consideration.

7. The members of the Court shall sit on the Court in their individual capacity. During their term of office they shall not hold any position which is incompatible with their independence and impartiality as members of the Court or the demands of this office.

#### Article 41

The Court shall elect its President and one or two Vice-Presidents for a period of three years. They may be re-elected.

#### Article 42

The members of the Court shall receive for each day of duty a compensation to be determined by the Committee of Ministers.

#### Article 43

For the consideration of each case brought before it the Court shall consist of a Chamber composed of nine judges. There shall sit as an ex officio member of the Chamber the judge who is a national of any State Party concerned, or, if there is none, a person of its choice who shall sit in the capacity of judge; the names of the other judges shall be chosen by lot by the President before the opening of the case.

#### Article 44

Only the High Contracting Parties and the Commission shall have the right to bring a case before the Court.

#### Article 45

The jurisdiction of the Court shall extend to all cases concerning the interpretation and application of the present Convention which the High Contracting Parties or the Commission shall refer to it in accordance with Article 48.

#### Article 46

1. Any of the High Contracting Parties may at any time declare that it recognises as compulsory ipso facto and without special

tulkintaan ja soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä pakolliseksi *ipso facto* ja ilman erityistä sopimusta.

2. Edellämainitut selitykset voidaan tehdä ehdoitta tai edellyttäen vastavuoroisuutta useilta tai tietyiltä korkeilta sopimuspuoilta tai tietyksi ajaksi.

3. Tällaiset selitykset toimitetaan Euroopan neuvoston pääsihteerille, joka lähettää niistä jäljennökset korkeille sopimuspuolille.

#### 47 artikla

Tuomioistuin voi ottaa asian käsiteltävään vasta sen jälkeen kun toimikunta on todennut, ettei sovintoratkaisuun ole onnistuttu pääsemään, ja 32 artiklassa määriteltyjen kolmen kuukauden kuluessa.

#### 48 artikla

Seuraavat voivat viedä asian tuomioistuimeen edellyttäen, että asianosainen korkea sopimuspuoli, jos niitä on vain yksi, tai asianosaiset korkeat sopimuspuolet, jos niitä on useampia, ovat tunnustaneet tuomioistuimen pakollisen tuomiovallan, tai jos näin ei ole, asianosaisen korkean sopimuspuolen suostumuksella, jos osapuolia on vain yksi, tai asianosaisten korkeiden sopimuspuolten suostumuksella, jos niitä on useampia:

- a) toimikunta;
- b) korkea sopimuspuoli, jonka kansalaisen väitetään olevan loukkauksen kohteena;
- c) korkea sopimuspuoli, joka on vienyt asian toimikuntaan;
- d) korkea sopimuspuoli, jota vastaan kantele on tehty.

#### 49 artikla

Jos tuomioistuimen tuomiovallasta syntyy kiistaa, asia ratkaistaan tuomioistuimen päätöksellä.

#### 50 artikla

Jos tuomioistuin katsoo jonkun korkean sopimuspuolen oikeus- tai muun viranomaisen tekemän päätöksen tai toimenpiteen olevan täysin tai osittain ristiriidassa tämän yleissopimuksen asettamien velvoitteiden kanssa ja jos sanotun osapuolen kansallisen lainsäädännön nojalla on mahdollista maksaa vain osittainen korvaus päätöksen tai toimenpiteen seurauksis-

agreement the jurisdiction of the Court in all matters concerning the interpretation and application of the present Convention.

2. The declarations referred to above may be made unconditionally or on condition of reciprocity on the part of several or certain other High Contracting Parties or for a specified period.

3. These declarations shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe who shall transmit copies thereof to the High Contracting Parties.

#### Article 47

The Court may only deal with a case after the Commission has acknowledged the failure of efforts for a friendly settlement and within the period of three months provided for in Article 32.

#### Article 48

The following may bring a case before the Court, provided that the High Contracting Party concerned, if there is only one, or the High Contracting Parties concerned, if there is more than one, are subject to the compulsory jurisdiction of the Court or, failing that, with the consent of the High Contracting Party concerned, if there is only one, or of the High Contracting Parties concerned if there is more than one:

- a. the Commission;
- b. a High Contracting Party whose national is alleged to be a victim;
- c. a High Contracting Party which referred the case to the Commission;
- d. a High Contracting Party against which the complaint has been lodged.

#### Article 49

In the event of dispute as to whether the Court has jurisdiction, the matter shall be settled by the decision of the Court.

#### Article 50

If the Court finds that a decision or a measure taken by a legal authority or any other authority of a High Contracting Party is completely or partially in conflict with the obligations arising from the present Convention, and if the internal law of the said Party allows only partial reparation to be made for the consequences of this decision or measure, the de-

ta, tuomioistuimen päätöksen on tarpeen vaa-  
tiessa taattava kohtuullinen hyvitys loukatulle  
osapuolelle.

#### 51 artikla

1. Tuomioistuimen on perusteltava päätök-  
sensä.

2. Jos päätös ei kokonaisuudessaan tai joil-  
tain osin edusta tuomareiden yksimielistä mie-  
lipidettä, kenellä tahansa tuomareista on oi-  
keus liittää siihen erillinen mielipiteensä.

#### 52 artikla

Tuomioistuimen päätös on lopullinen.

#### 53 artikla

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat noudatta-  
maan tuomioistuimen päätöksiä jutuissa, joi-  
den osapuolina ne ovat.

#### 54 artikla

Tuomioistuimen päätös annetaan tiedoksi  
ministerikomitealle, joka valvoo sen täytän-  
töönpanoa.

#### 55 artikla

Tuomioistuin laatii omat sääntönsä ja päät-  
tää menettelytavoistaan.

#### 56 artikla

1. Tuomioistuimen jäsenten ensimmäinen  
vaali järjestetään, kun 46 artiklassa tarkoitet-  
tuja, korkeiden sopimuspuolten selityksiä on  
kertynyt kahdeksan.

2. Tuomioistuimeen ei voida saattaa mitään  
kysymystä ennen tätä vaalia.

### V OSA

#### 57 artikla

Korkean sopimuspuolen on Euroopan neu-  
voston pääsihteerin pyynnöstä annettava selvi-  
tys siitä, kuinka sen lainsäädäntö takaa tämän  
yleissopimuksen määräysten tehokkaan täytän-  
töönpanon.

#### 58 artikla

Euroopan neuvosto vastaa toimikunnan ja  
tuomioistuimen kustannuksista.

cision of the Court shall, if necessary, afford  
just satisfaction to the injured party.

#### Article 51

1. Reasons shall be given for the judgment  
of the Court.

2. If the judgment does not represent in  
whole or in part the unanimous opinion of the  
judges, any judge shall be entitled to deliver a  
separate opinion.

#### Article 52

The judgment of the Court shall be final.

#### Article 53

The High Contracting Parties undertake to  
abide by the decision of the Court in any case  
to which they are parties.

#### Article 54

The judgment of the Court shall be trans-  
mitted to the Committee of Ministers which  
shall supervise its execution.

#### Article 55

The Court shall draw up its own rules and  
shall determine its own procedure.

#### Article 56

1. The first election of the members of the  
Court shall take place after the declarations by  
the High Contracting Parties mentioned in  
Article 46 have reached a total of eight.

2. No case can be brought before the Court  
before this election.

### SECTION V

#### Article 57

On receipt of a request from the Secretary  
General of the Council of Europe any High  
Contracting Party shall furnish an explanation  
of the manner in which its internal law ensures  
the effective implementation of any of the  
provisions of this Convention.

#### Article 58

The expenses of the Commission and the  
Court shall be borne by the Council of Europe.

## 59 artikla

Toimikunnan ja tuomioistuimen jäsenet ovat tehtävänsä suorittaessaan oikeutettuja Euroopan neuvoston perussäännön 40 artiklan ja sen nojalla tehtyjen sopimusten mukaisiin erioikeuksiin ja vapauksiin.

## 60 artikla

Minkään tässä yleissopimuksessa ei pidä katsoa rajoittavan tai loukkaavan korkean sopimuspuolen lainsäädännössä turvattuja tai josain sen allekirjoittamassa sopimuksessa tunnustettuja ihmisoikeuksia ja perusvapauksia.

## 61 artikla

Mikään tässä yleissopimuksessa ei rajoita Euroopan neuvoston perussäännön takaamaa ministerikomitean toimivaltaa.

## 62 artikla

Korkeat sopimuspuolet ovat sitoutuneet olemaan vetoamatta, paitsi erityisestä sopimuksesta, välillään voimassa oleviin sopimuksiin, yleissopimuksiin tai julistuksiin saattaakseen muille kuin tässä yleissopimuksessa tarkoitetuille sovitteluelimille ratkaistavaksi ilmoitusteitse tämän yleissopimuksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvän kiistan.

## 63 artikla

1. Ratifioidessaan tämän yleissopimuksen tai milloin hyvänsä sen jälkeen sopimusvaltio voi ilmoittaa kirjallisesti Euroopan neuvoston pääsihteerille, että tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvat kaikki tai jotkin niistä alueista, joiden kansainvälisistä suhteista kyseinen sopimusvaltio vastaa.

2. Yleissopimusta sovelletaan ilmoituksessa nimettyyn alueeseen tai alueisiin kolmantenkymmenentenä päivänä siitä, kun Euroopan neuvoston pääsihteerille on saanut ilmoituksen.

3. Sovellettaessa tämän yleissopimuksen määräyksiä kyseisillä alueilla on kuitenkin otettava huomioon paikalliset tarpeet.

4. Valtio, joka on antanut tämän artiklan 1 kappaleen mukaisen selityksen, voi milloin tahansa myöhemmin ilmoittaa yhden tai useamman sellaisen alueen puolesta, jota selitys kos-

## Article 59

The members of the Commission and of the Court shall be entitled, during the discharge of their functions, to the privileges and immunities provided for in Article 40 of the Statute of the Council of Europe and in the agreements made thereunder.

## Article 60

Nothing in this Convention shall be construed as limiting or derogating from any of the human rights and fundamental freedoms which may be ensured under the laws of any High Contracting Party or under any other agreement to which it is a Party.

## Article 61

Nothing in this Convention shall prejudice the powers conferred on the Committee of Ministers by the Statute of the Council of Europe.

## Article 62

The High Contracting Parties agree that, except by special agreement, they will not avail themselves of treaties, conventions or declarations in force between them for the purpose of submitting, by way of petition, a dispute arising out of the interpretation or application of this Convention to a means of settlement other than those provided for in this Convention.

## Article 63

1. Any State may at the time of its ratification or at any time thereafter declare by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe that the present Convention shall extend to all or any of the territories for whose international relations it is responsible.

2. The Convention shall extend to the territory or territories named in the notification as from the thirtieth day after the receipt of this notification by the Secretary General of the Council of Europe.

3. The provisions of this Convention shall be applied in such territories with due regard, however, to local requirements.

4. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 of this Article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the

kee, että se tunnustaa ihmisoikeustoimikunnan toimivallan ottaa vastaan kanteluita yksilöiltä, kansalaisjärjestöiltä tai ryhmiltä tämän yleissopimuksen 25 artiklan mukaisesti.

#### 64 artikla

1. Valtiot voivat allekirjoittaessaan tämän yleissopimuksen tai tallettaessaan ratifioimiskirjansa tehdä varauman yleissopimuksen jonkin tietyn määräyksen suhteen sikäli kuin jokin sen alueella voimassa oleva laki ei vastaa tätä määräystä. Tämän artiklan nojalla ei hyväksytä yleisluontoisia varaumia.

2. Tämän artiklan nojalla tehtyyn varaukseen on liitettävä lyhyt selvitys kyseisestä laista.

#### 65 artikla

1. Korkea sopimuspuoli voi irtisanoa tämän yleissopimuksen vasta kun sen sopimuspuoleksi tulosta on kulunut viisi vuotta ja kuuden kuukauden irtisanomisajalla. Irtisanomisesta ilmoitetaan Euroopan neuvoston pääsihteerille, joka tiedottaa asiasta muille korkeille sopimuspuolille.

2. Irtisanominen ei vapauta kyseistä korkeata sopimuspuolta sille tämän yleissopimuksen nojalla kuuluvista velvoitteista minkään sellaisen teon suhteen, joka voisi olla tällaisten velvoitteiden rikkomus ja jonka sopimuspuoli on tehnyt ennen irtisanomisen voimaantuloa.

3. Korkea sopimuspuoli, jonka jäsenyys Euroopan neuvostossa päättyy, ei enää ole tämän yleissopimuksen osapuoli samojen ehtojen mukaisesti.

4. Yleissopimus voidaan irtisanoa edellä olevien kappaleiden mukaisesti kaikkien niiden alueiden osalta, jotka sen on ilmoitettu käsittävän 63 artiklan ehtojen mukaisesti.

#### 66 artikla

1. Tämä yleissopimus on avoinna Euroopan neuvoston jäsenten allekirjoittamista varten ja se on ratifioitava. Ratifioimiskirjat on talletettava Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

declaration relates that it accepts the competence of the Commission to receive petitions from individuals, non-governmental organisations or groups of individuals in accordance with Article 25 of the present Convention.

#### Article 64

1. Any State may, when signing this Convention or when depositing its instrument of ratification, make a reservation in respect of any particular provision of the Convention to the extent that any law then in force in its territory is not in conformity with the provision. Reservations of a general character shall not be permitted under this Article.

2. Any reservation made under this Article shall contain a brief statement of the law concerned.

#### Article 65

1. A High Contracting Party may denounce the present Convention only after the expiry of five years from the date on which it became a Party to it and after six months' notice contained in a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe, who shall inform the other High Contracting Parties.

2. Such a denunciation shall not have the effect of releasing the High Contracting Party concerned from its obligations under this Convention in respect of any act which, being capable of constituting a violation of such obligations, may have been performed by it before the date at which the denunciation became effective.

3. Any High Contracting Party which shall cease to be a Member of the Council of Europe shall cease to be a Party to this Convention under the same conditions.

4. The Convention may be denounced in accordance with the provisions of the preceding paragraphs in respect of any territory to which it has been declared to extend under the terms of Article 63.

#### Article 66

1. This Convention shall be open to the signature of the Members of the Council of Europe. It shall be ratified. Ratifications shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.



2. Tämä yleissopimus tulee voimaan, kun kymmenen ratifioimiskirjaa on talletettu.

3. Niiden allekirjoittaneiden osalta, jotka ratifioivat tämän yleissopimuksen myöhemmin, se tulee voimaan päivänä, jona allekirjoittajavaltio tallettaa ratifioimiskirjansa.

4. Euroopan neuvoston pääsihteeri ilmoittaa kaikille Euroopan neuvoston jäsenvaltioille yleissopimuksen voimaantulosta, sen ratifioineiden korkeiden sopimuspuolten nimet sekä myöhemmistä ratifioimiskirjojen talletuksista.

Tehty Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia ja joka jää Euroopan neuvoston arkistoon. Pääsihteeri toimittaa allekirjoittaneille sopimusvaltioille yleissopimuksen viralliset jäljennökset.

2. The present Convention shall come into force after the deposit of ten instruments of ratification.

3. As regards any signatory ratifying subsequently, the Convention shall come into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

4. The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the Members of the Council of Europe of the entry into force of the Convention, the names of the High Contracting Parties who have ratified it, and the deposit of all instruments of ratification which may be effected subsequently.

Done at Rome this 4th day of November 1950 in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatories.

**Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien  
suojaamista koskevan yleissopimuksen  
EMSIMMÄINEN LISÄPÖYTÄKIRJA**

Allekirjoittaneet hallitukset, jotka ovat Euroopan neuvoston jäseniä, ovat päättäneet ryhtyä toimiin muiden kuin Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen (jäljempänä "yleissopimus") I osaan jo kuuluvien tiettyjen oikeuksien ja vapauksien yhteiseksi voimaansaattamiseksi ja ovat sopineet seuraavasta:

**1 artikla**

Jokaisella luonnollisella tai oikeushenkilöllä on oikeus nauttia rauhassa omaisuudestaan. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan paitsi julkisen edun nimissä ja laissa määrättyjen ehtojen sekä kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti.

Edellä olevat määräykset eivät kuitenkaan saa millään tavoin heikentää valtioiden oikeutta saattaa voimaan lakeja, jotka ne katsovat välttämättömiksi omaisuuden käytön valvomiseksi yleisen edun nimissä tai taatakseen verojen tai muiden maksujen tai sakkojen maksamisen.

**2 artikla**

Keneltäkään ei saa kieltää oikeutta koulutukseen. Hoitaessaan kasvatuksen ja opetuksen alalla omaksumiaan tehtäviä valtion tulee kunnioittaa vanhempien oikeutta varmistaa lapsilleen heidän omien uskonnollisten ja aatteellisten vakaumustensa mukainen kasvatusta ja opetus.

**3 artikla**

Korkeat sopimuspuolet sitoutuvat järjestämään kohtuullisin väliajoin vapaat ja salaiset vaalit olosuhteissa, jotka takaavat kansalaisten vapaan mielipiteenilmaisun lainsäädäntöelintä valittaessa.

**PROTOCOL**

**to the Convention for the Protection of  
Human Rights and Fundamental Freedoms**

The Governments signatory hereto, being Members of the Council of Europe,

Being resolved to take steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms other than those already included in Section I of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4th November, 1950 (hereinafter referred to as "the Convention"),

Have agreed as follows:

**Article 1**

Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions. No one shall be deprived of his possessions except in the public interest and subject to the conditions provided for by law and by the general principles of international law.

The preceding provisions shall not, however, in any way impair the right of a State to enforce such laws as it deems necessary to control the use of property in accordance with the general interest or to secure the payment of taxes or other contributions or penalties.

**Article 2**

No person shall be denied the right to education. In the exercise of any functions which it assumes in relation to education and to teaching, the State shall respect the right of parents to ensure such education and teaching in conformity with their own religious and philosophical convictions.

**Article 3**

The High Contracting Parties undertake to hold free elections at reasonable intervals by secret ballot, under conditions which will ensure the free expression of the opinion of the people in the choice of the legislature.

## 4 artikla

Korkea sopimuspuoli voi allekirjoittaessaan tai ratifioidessaan tämän lisäpöytäkirjan tai milloin hyvänsä sen jälkeen antaa Euroopan neuvoston pääsihteerille selityksen, josta käy ilmi, missä määrin sopimuspuoli takaa sen, että tämän lisäpöytäkirjan määräyksiä sovelletaan niillä selityksessä nimetyillä alueilla, joiden kansainvälisistä suhteista se vastaa.

Korkea sopimuspuoli, joka on antanut edellisen kappaleen mukaisen selityksen, voi aika ajoin antaa lisäselityksen, jolla se muuttaa aiemman selityksen ehtoja tai lopettaa tämän lisäpöytäkirjan määräysten soveltamisen jonkin alueen osalta.

Tämän artiklan mukaisesti tehty selitys katsotaan tehdyksi yleissopimuksen 63 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

## 5 artikla

Korkeiden sopimuspuolten kesken tämän lisäpöytäkirjan 1, 2, 3 ja 4 artiklan määräyksiä on pidettävä yleissopimuksen lisäartikloina, ja kaikki yleissopimuksen määräykset ovat voimassa sen mukaisesti.

## 6 artikla

Tämä lisäpöytäkirja on avoinna allekirjoitusta varten Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, jotka ovat yleissopimuksen allekirjoittajia, ja se on ratifioitava yleissopimusta ratifioitaessa tai sen jälkeen. Se tulee voimaan, kun kymmenen ratifioimiskirjaa on talletettu. Lisäpöytäkirjan myöhemmin ratifioivien allekirjoittajavaltioiden osalta se tulee voimaan ratifioimiskirjan talletuspäivänä.

Ratifioimiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan, joka ilmoittaa kaikille jäsenille lisäpöytäkirjan ratifioineiden valtioiden nimet.

Tehty Pariisissa 20 päivänä maaliskuuta 1952 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset ja joka talletetaan Euroopan neuvoston arkistoon. Pääsihteeri toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset kullekin allekirjoittajahallitukselle.

## Article 4

Any High Contracting Party may at the time of signature or ratification or at any time thereafter communicate to the Secretary General of the Council of Europe a declaration stating the extent to which it undertakes that the provisions of the present Protocol shall apply to such of the territories for the international relations of which it is responsible as are named therein.

Any High Contracting Party which has communicated a declaration in virtue of the preceding paragraph may from time to time communicate a further declaration modifying the terms of any former declaration or terminating the application of the provisions of this Protocol in respect of any territory.

A declaration made in accordance with this Article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 63 of the Convention.

## Article 5

As between the High Contracting Parties the provisions of Articles 1, 2, 3 and 4 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

## Article 6

This Protocol shall be open for signature by the Members of the Council of Europe, who are the signatories of the Convention; it shall be ratified at the same time as or after the ratification of the Convention. It shall enter into force after the deposit of ten instruments of ratification. As regards any signatory ratifying subsequently, the Protocol shall enter into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe, who will notify all Members of the names of those who have ratified.

Done at Paris on the 20th day of March 1952 in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatory Governments.

**Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien  
suojaamista koskevan yleissopimuksen**

**TOINEN LISÄPÖYTÄKIRJA**

**Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen  
neuvoo-antavien lausuntojen antamista  
koskevasta toimivallasta**

Allekirjoittaneet Euroopan neuvoston jäsen-  
valtiot,

ottavat huomioon Roomassa 4 päivänä mar-  
skuuta 1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien  
ja perusvapauksien suojaamista koskevan  
yleissopimuksen (jäljempänä "yleissopimus")  
määräykset, etenkin sen 19 artiklan, jolla pe-  
rustettiin muiden muassa Euroopan ihmisoikeus-  
tuomioistuin (jäljempänä "tuomiois-  
tuin"),

katsovat, että on tarkoituksenmukaista antaa  
tuomioistuimelle toimivalta neuvoo-antavien  
lausuntojen antamiseen tietyin edellytyk-  
sin,

ja ovat sopineet seuraavasta:

**1 artikla**

1. Tuomioistuin voi ministerikomitean pyyn-  
nöstä antaa neuvoo-antavia lausuntoja oikeu-  
dellisista kysymyksistä, jotka koskevat yleisso-  
pimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen tulkintaa.

2. Lausunnot eivät saa käsitellä kysymyksiä,  
jotka koskevat yleissopimuksen I osassa ja  
lisäpöytäkirjoissa määriteltyjen oikeuksien ja  
vapauksien sisältöä tai laajuutta, tai muita  
kysymyksiä, joita toimikunta, tuomioistuin tai  
ministerikomitea saattavat joutua harkitse-  
maan yleissopimuksen mukaisesti vireille pan-  
nun oikeudenkäyntimenettelyn seurauksena.

3. Ministerikomitean päätökset, jotka koske-  
vat tuomioistuimen neuvoo-antavan lausunnon  
pyytämistä, on tehtävä komitean toimivaltai-  
sten jäsenten kahden kolmasosan ääntenenem-  
mistöllä.

**2 artikla**

Tuomioistuin päättää, kuuluuko ministeri-  
komitean neuvoo-antavaa lausuntoa koskeva

**PROTOCOL No. 2**

**to the Convention for the Protection of  
Human Rights and Fundamental Freedoms,  
conferring upon the European Court of  
Human Rights competence to give advisory  
opinions**

The member States of the Council of Europe  
signatory hereto:

Having regard to the provisions of the  
Convention for the Protection of Human  
Rights and Fundamental Freedoms signed at  
Rome on 4th November 1950 (hereinafter re-  
ferred to as "the Convention") and, in particu-  
lar, Article 19 instituting, among other bodies,  
a European Court of Human Rights (here-  
inafter referred to as "the Court");

Considering that it is expedient to confer  
upon the Court competence to give advisory  
opinions subject to certain conditions;

Have agreed as follows:

**Article 1**

1. The Court may, at the request of the  
Committee of Ministers, give advisory opinions  
on legal questions concerning the interpretation  
of the Convention and the Protocols thereto.

2. Such opinions shall not deal with any  
question relating to the content or scope of the  
rights or freedoms defined in Section I of the  
Convention and in the Protocols thereto, or  
with any other question which the Commission,  
the Court or the Committee of Ministers might  
have to consider in consequence of any such  
proceedings as could be instituted in  
accordance with the Convention.

3. Decisions of the Committee of Ministers  
to request an advisory opinion of the Court  
shall require a two-thirds majority vote of the  
representatives entitled to sit on the Com-  
mittee.

**Article 2**

The Court shall decide whether a request for  
an advisory opinion submitted by the Com-

pyyntö sen neuvoo-antavaan toimivaltaan sen mukaan kuin se on määritelty tämän lisäpöytäkirjan 1 artiklassa.

### 3 artikla

1. Tuomioistuin käsittelee lausuntopyynnöt täysistunnossa.

2. Tuomioistuimen on perusteltava neuvoo-antavat lausuntonsa.

3. Jos neuvoo-antava lausunto kokonaisuudessaan tai osittain ei edusta tuomareiden yksimielistä mielipidettä, tuomareilla on oikeus esittää erillinen mielipiteensä.

4. Tuomioistuimen neuvoo-antavat lausunnot toimitetaan ministerikomitealle.

### 4 artikla

Yleissopimuksen 55 artiklan mukaiseen tuomioistuimen toimivaltaan sisältyy oikeus laatia sellaisia sääntöjä ja päättää sellaisesta menettelystä, jotka tuomioistuin katsoo välttämättömiksi tämän lisäpöytäkirjan soveltamiseksi.

### 5 artikla

1. Tämä lisäpöytäkirja on avoinna allekirjoitusta varten Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, jotka ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen. Ne voivat tulla lisäpöytäkirjan osapuoliksi

a) allekirjoittamalla sen ratifioimis- tai hyväksymisvaraumitta;

b) allekirjoittamalla sen ratifioimis- tai hyväksymisvaraumin, mitä seuraa ratifiointi tai hyväksyminen.

Ratifioimis- ja hyväksymiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

2. Tämä lisäpöytäkirja tulee voimaan heti kun kaikki yleissopimuksen sopimusvaltiot ovat tulleet lisäpöytäkirjan osapuoliksi tämän artiklan 1 kappaleen määräysten mukaisesti.

3. Tämän lisäpöytäkirjan voimaantulopäivästä lähtien 1—4 artiklaa on pidettävä yleissopimuksen erottamattomana osana.

4. Euroopan neuvoston pääsihteeri ilmoittaa neuvoston jäsenvaltioille:

a) ratifioimis- tai hyväksymisvaraumitta tehdyistä allekirjoituksista;

b) ratifioimis- ja hyväksymisvaraumin tehdyistä allekirjoituksista;

mittee of Ministers is within its consultative competence as defined in Article 1 of this Protocol.

### Article 3

1. For the consideration of requests for an advisory opinion, the Court shall sit in plenary session.

2. Reasons shall be given for advisory opinions of the Court.

3. If the advisory opinion does not represent in whole or in part the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.

4. Advisory opinions of the Court shall be communicated to the Committee of Ministers.

### Article 4

The powers of the Court under Article 55 of the Convention shall extend to the drawing up of such rules and the determination of such procedure as the Court may think necessary for the purposes of this Protocol.

### Article 5

1. This Protocol shall be open to signature by member States of the Council of Europe, signatories to the Convention, who may become Parties to it by:

a. signature without reservation in respect of ratification or acceptance;

b. signature with reservation in respect of ratification or acceptance, followed by ratification or acceptance.

Instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

2. This Protocol shall enter into force as soon as all States Parties to the Convention shall have become Parties to the Protocol, in accordance with the provisions of paragraph 1 of this Article.

3. From the date of the entry into force of this Protocol, Articles 1 to 4 shall be considered an integral part of the Convention.

4. The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of:

a. any signature without reservation in respect of ratification or acceptance;

b. any signature with reservation in respect of ratification or acceptance;

c) ratifioimis- ja hyväksymiskirjojen talle-  
tuksista;

d) tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesta  
tämän lisäpöytäkirjan voimaantulopäivästä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen  
asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoit-  
taneet tämän lisäpöytäkirjan.

Tehty Strasbourgissa 6 päivänä toukokuuta  
1963 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä  
kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä  
todistusvoimaiset ja joka talletetaan Euroopan  
neuvoston arkistoon. Pääsihteeri toimittaa oi-  
keaksi todistetut jäljennökset kullekin allekir-  
joittajavaltiolle.

c. the deposit of any instrument of ratifi-  
cation or acceptance;

d. the date of entry into force of this  
Protocol in accordance with paragraph 2 of  
this Article.

In witness whereof the undersigned, being  
duly authorised thereto, have signed this Pro-  
tocol.

Done at Strasbourg, this 6th day of May  
1963, in English and French, both texts being  
equally authoritative, in a single copy which  
shall be deposited in the archives of the Coun-  
cil of Europe. The Secretary General shall  
transmit certified copies to each of the signa-  
tory States.

**Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien  
suojaamista koskevan yleissopimuksen**

**NELJÄS LISÄPÖYTÄKIRJA**

**muiden kuin yleissopimuksen ja sen  
ensimmäisen lisäpöytäkirjan jo sisältämien  
oikeuksien ja vapauksien turvaamisesta**

Allekirjoittaneet hallitukset, jotka ovat Euroopan neuvoston jäseniä,

ovat päättäneet ryhtyä toimiin muiden kuin Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen (jäljempänä "yleissopimus") I osaan ja Pariisissa 20 päivänä maaliskuuta 1952 allekirjoitetun, yleissopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1—3 artiklaan kuuluvien tiettyjen oikeuksien ja vapauksien yhteiseksi voimaansaattamiseksi

ja ovat sopineet seuraavasta:

**1 artikla**

Keneltäkään ei saa riistää hänen vapauttaan vain sillä perusteella, että hän ei kykene täyttämään sopimukseen perustuvaa velvoitetta.

**2 artikla**

1. Jokaisella, joka on laillisesti jonkin valtion alueella, on oikeus liikkumisvapauteen tällä alueella ja vapaus valita asuinpaikkansa.

2. Jokainen on vapaa lähtemään mistä tahansa maasta, myös omastaan.

3. Näiden oikeuksien käytölle ei saa asettaa muita kuin sellaisia rajoituksia, jotka ovat lain mukaisia ja välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen tai yleisen turvallisuuden takia, yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi, rikosten ehkäisemiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi tai muiden yksilöiden oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

4. Oikeuksia, jotka on määritelty 1 kappaleessa, voidaan erityisalueilla samoin rajoittaa

**PROTOCOL No. 4**

**to the Convention for the Protection of  
Human Rights and Fundamental Freedoms,  
securing certain rights and freedoms other  
than those already included in the  
Convention and in the First Protocol thereto**

The Governments signatory hereto being Members of the Council of Europe,

Being resolved to take steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms other than those already included in Section I of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4th November 1950 (hereinafter referred to as "the Convention") and in Articles 1 to 3 of the first Protocol to the Convention, signed at Paris on 20th March 1952,

Have agreed as follows:

**Article 1**

No one shall be deprived of his liberty merely on the ground of inability to fulfil a contractual obligation.

**Article 2**

1. Everyone lawfully within the territory of a State shall, within that territory, have the right to liberty of movement and freedom to choose his residence.

2. Everyone shall be free to leave any country, including his own.

3. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are in accordance with law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the maintenance of ordre public, for the prevention of crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

4. The rights set forth in paragraph 1 may also be subject, in particular areas, to restric-

lain nojalla ja demokraattisen yhteiskunnan yleisen edun nimissä.

### 3 artikla

1. Ketään ei saa karkottaa yksilöön tai ryhmään kohdistuvalla toimenpiteellä sen valtion alueelta, jonka kansalainen hän on.

2. Keneltäkään ei saa evätä oikeutta tulla sen valtion alueelle, jonka kansalainen hän on.

### 4 artikla

Ulkomaalaisten joukkokarkotus kielletään.

### 5 artikla

1. Korkea sopimuspuoli voi tämän lisäpöytäkirjan allekirjoittamisen yhteydessä tai milloin hyvänsä sen jälkeen antaa Euroopan neuvoston pääsihteerille selityksen, josta käy ilmi, missä määrin sopimuspuoli takaa, että tämän lisäpöytäkirjan määräykset koskevat niitä selityksessä nimettyjä alueita, joiden kansainvälisistä suhteista se vastaa.

2. Korkea sopimuspuoli, joka on antanut edellisen kappaleen mukaisen selityksen, voi aika ajoin antaa lisäselityksen, jolla se muuttaa aiemman selityksen ehtoja tai lopettaa tämän lisäpöytäkirjan määräysten soveltamisen jonkin alueen osalta.

3. Tämän artiklan mukaisesti tehty selitys katsotaan tehdyksi yleissopimuksen 63 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

4. Sellaista jonkin valtion aluetta, johon tätä lisäpöytäkirjaa sovelletaan kyseisen valtion ratifioitua tai hyväksyttyä sen, ja jokaista aluetta, johon tätä lisäpöytäkirjaa sovelletaan kyseisen valtion tämän artiklan mukaisesti antaman selityksen nojalla, käsitellään erillisinä alueina 2 ja 3 artiklan viittauksissa valtion alueeseen.

### 6 artikla

1. Korkeiden sopimuspuolten kesken tämän lisäpöytäkirjan 1—5 artiklan määräyksiä on pidettävä yleissopimuksen lisäartikloina, ja kaikki yleissopimuksen määräykset ovat voimassa sen mukaisesti.

tions imposed in accordance with law and justified by the public interest in a democratic society.

### Article 3

1. No one shall be expelled, by means either of an individual or of a collective measure, from the territory of the State of which he is a national.

2. No one shall be deprived of the right to enter the territory of the State of which he is a national.

### Article 4

Collective expulsion of aliens is prohibited.

### Article 5

1. Any High Contracting Party may, at the time of signature or ratification of this Protocol, or at any time thereafter, communicate to the Secretary General of the Council of Europe a declaration stating the extent to which it undertakes that the provisions of this Protocol shall apply to such of the territories for the international relations of which it is responsible as are named therein.

2. Any High Contracting Party which has communicated a declaration in virtue of the preceding paragraph may, from time to time, communicate a further declaration modifying the terms of any former declaration or terminating the application of the provisions of this Protocol in respect of any territory.

3. A declaration made in accordance with this Article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 63 of the Convention.

4. The territory of any State to which this Protocol applies by virtue of ratification or acceptance by that State, and each territory to which this Protocol is applied by virtue of a declaration by that State under this Article, shall be treated as separate territories for the purpose of the references in Articles 2 and 3 to the territory of a State.

### Article 6

1. As between the High Contracting Parties the provisions of Articles 1 to 5 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.



2. Yleissopimuksen 25 artiklan nojalla annetussa selityksessä tunnustettu oikeus yksilövalitukseen tai yleissopimuksen 46 artiklan nojalla annetussa selityksessä hyväksytty tuomioistuimen pakollinen tuomiovalta eivät kuitenkaan ole voimassa tämän lisäpöytäkirjan suhteen, ellei kyseinen korkea sopimuspuoli ole antanut selitystä, jossa se tunnustaa tällaisen oikeuden tai hyväksyy tällaisen tuomiovallan kaikkien tai joidenkin lisäpöytäkirjan 1—4 artiklan suhteen.

#### 7 artikla

1. Tämä lisäpöytäkirja on avoinna allekirjoitusta varten Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, jotka ovat yleissopimuksen allekirjoittajia, ja se on ratifioitava yleissopimusta ratifioitaessa tai sen jälkeen. Se tulee voimaan, kun viisi ratifioimiskirjaa on talletettu. Lisäpöytäkirjan myöhemmin ratifioivien allekirjoittajavaltioiden osalta se tulee voimaan ratifioimiskirjan talletuspäivänä.

2. Ratifioimiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan, joka ilmoittaa kaikille jäsenvaltioille lisäpöytäkirjan ratifioineiden valtioiden nimet.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän lisäpöytäkirjan.

Tehty Strasbourgissa 16 päivänä syyskuuta 1963 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset ja joka talletetaan Euroopan neuvoston arkistoon. Pääsihteeri toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset kullekin allekirjoittavaltiolle.

2. Nevertheless, the right of individual recourse recognised by a declaration made under Article 25 of the Convention, or the acceptance of the compulsory jurisdiction of the Court by a declaration made under Article 46 of the Convention, shall not be effective in relation to this Protocol unless the High Contracting Party concerned has made a statement recognising such right, or accepting such jurisdiction, in respect of all or any of Articles 1 to 4 of the Protocol.

#### Article 7

1. This Protocol shall be open for signature by the Members of the Council of Europe who are the signatories of the Convention; it shall be ratified at the same time as or after the ratification of the Convention. It shall enter into force after the deposit of five instruments of ratification. As regards any signatory ratifying subsequently, the Protocol shall enter into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

2. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe, who will notify all Members of the names of those who have ratified.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 16th day of September 1963, in English and in French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatory States.

**Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen**

**KUODES LISÄPÖYTÄKIRJA**

**kuolemanrangaistuksen poistamisesta**

Euroopan neuvoston jäsenvaltiot, jotka ovat allekirjoittaneet tämän, Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen (jäljempänä ”yleissopimus”) lisäpöytäkirjan,

ottavat huomioon, että useissa Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa tapahtunut kehitys ilmentää yleistä pyrkimystä kuolemanrangaistuksen poistamiseen,

ja ovat sopineet seuraavasta:

**1 artikla**

Kuolemanrangaistus on poistettava. Ketään ei saa tuomita tällaiseen rangaistukseen, eikä tällaista rangaistusta saa panna täytäntöön.

**2 artikla**

Valtio voi lainsäädännössään määrätä kuolemanrangaistuksen sodan tai sen välittömän uhan aikana tehdyistä teoista. Tällaista rangaistusta käytetään ainoastaan laissa määrätyissä tilanteissa ja sen määräysten mukaisesti. Valtion tulee ilmoittaa Euroopan neuvoston pääsihteerille asianmukaiset lainkohdat.

**3 artikla**

Tämän lisäpöytäkirjan määräyksistä ei saa poiketa yleissopimuksen 15 artiklan nojalla.

**4 artikla**

Tämän lisäpöytäkirjan määräyksiin nähden ei saa tehdä varauksia yleissopimuksen 64 artiklan nojalla.

**PROTOCOL No. 6**

**to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms concerning the abolition of the death penalty**

The member States of the Council of Europe, signatory to this Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as ”the Convention”),

Considering that the evolution that has occurred in several member States of the Council of Europe expresses a general tendency in favour of abolition of the death penalty,

Have agreed as follows:

**Article 1**

The death penalty shall be abolished. No one shall be condemned to such penalty or executed.

**Article 2**

A State may make provision in its law for the death penalty in respect of acts committed in time of war or of imminent threat of war; such penalty shall be applied only in the instances laid down in the law and in accordance with its provisions. The State shall communicate to the Secretary General of the Council of Europe the relevant provisions of that law.

**Article 3**

No derogation from the provisions of this Protocol shall be made under Article 15 of the Convention.

**Article 4**

No reservation may be made under Article 64 of the Convention in respect of the provisions of this Protocol.

## 5 artikla

1. Kukin valtio voi allekirjoittaessaan tämän lisäpöytäkirjan tai tallettaessaan ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa täsmentää, mitä sen aluetta tai alueita lisäpöytäkirja koskee.

2. Kukin valtio voi milloin hyvänsä myöhemmin Euroopan neuvoston pääsihteerille osoittamallaan selityksellä saattaa tämän lisäpöytäkirjan koskemaan myös jotain muuta selityksessä määriteltyä aluetta. Lisäpöytäkirja tulee voimaan kyseisen alueen osalta ensimmäisenä päivänä kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona pääsihteeri on ottanut selityksen vastaan.

3. Kahden edellä olevan kappaleen mukaisesti tehty selitys voidaan peruuttaa selityksessä määritellyn alueen osalta pääsihteerille osoitetavalla ilmoituksella. Peruutus tulee voimaan ensimmäisenä päivänä kuukauden kuluttua päivästä, jona pääsihteeri on ottanut ilmoituksen vastaan.

## 6 artikla

Sopimusvaltioiden kesken tämän lisäpöytäkirjan 1—5 artiklan määräyksiä on pidettävä yleissopimuksen lisäartikloina, ja kaikki yleissopimuksen määräykset ovat voimassa sen mukaisesti.

## 7 artikla

Tämä lisäpöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, jotka ovat yleissopimuksen allekirjoittajia, ja se on ratifioitava tai hyväksyttävä. Euroopan neuvoston jäsenvaltio ei voi ratifioida tai hyväksyä tätä lisäpöytäkirjaa, jollei se ole samalla tai aiemmin ratifioinut yleissopimusta. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

## 8 artikla

1. Tämä lisäpöytäkirja tulee voimaan ensimmäisenä päivänä kuukauden kuluttua päivästä, jona viisi Euroopan neuvoston jäsenvaltiota on ilmoittanut suostuvansa siihen, että lisäpöytäkirja sitoo niitä 7 artiklan määräysten mukaisesti.

2. Niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ilmaisevat suostumuksensa myöhemmin, lisäpöytäkirja tulee voimaan ensimmäisenä päivänä

## Article 5

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.

2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the date of receipt of such notification by the Secretary General.

## Article 6

As between the States Parties the provisions of Articles 1 to 5 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

## Article 7

This Protocol shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, signatories to the Convention. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has, simultaneously or previously, ratified the Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

## Article 8

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date on which five member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 7.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the

kuukauden kuluttua ratifioimis- tai hyväksymiskirjan talletuspäivästä.

#### 9 artikla

Euroopan neuvoston pääsihteeri ilmoittaa neuvoston kaikille jäsenvaltioille:

- a) allekirjoituksista;
- b) ratifioimis- tai hyväksymiskirjojen talletuksista;
- c) tämän lisäpöytäkirjan 5 ja 8 artiklan mukaisesta voimaantulopäivästä;
- d) muista tähän lisäpöytäkirjaan liittyvistä toimista, ilmoituksista tai tiedotuksista.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän lisäpöytäkirjan.

Tehty Strasbourgissa 28 päivänä huhtikuuta 1983 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset ja joka talletetaan Euroopan neuvoston arkistoon. Euroopan neuvoston pääsihteeri toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset kullekin Euroopan neuvoston jäsenvaltiolle.

first day of the month following the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

#### Article 9

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 5 and 8;
- d. any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 28th day of April 1983, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

**Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien  
suojaamista koskevan yleissopimuksen  
SEITSEMÄS LISÄPÖYTÄKIRJA**

Allekirjoittaneet Euroopan neuvoston jäsenvaltiot,

ovat päättäneet ryhtyä jatkotoimiin tiettyjen oikeuksien ja vapauksien yhteisen voimaansattamisen varmistamiseksi Roomassa 4 päivänä marraskuuta 1950 allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen (jäljempänä "yleissopimus") nojalla

ja ovat sopineet seuraavasta:

**1 artikla**

1. Jonkin valtion alueella laillisesti oleskelevaa ulkomaalaista ei saa karkottaa sieltä paitsi laillisen päätöksen nojalla, ja hänellä on oltava mahdollisuus:

- a) esittää karkotuksensa vastaisia syitä,
- b) saada asiansa tutkituksi uudelleen ja
- c) tulla näissä tarkoituksissa edustetuksi asianomaisen viranomaisen tai tämän määräämän yhden tai useamman henkilön edessä.

2. Ulkomaalainen voidaan karkottaa ennen tämän artiklan 1 kappaleen a-, b- ja c-kohdan mukaisten oikeuksien käyttämistä, milloin karkottaminen on välttämätöntä yleisen järjestyksen takia tai kansallisen turvallisuuden perusteella.

**2 artikla**

1. Jokaisella rikoksesta tuomitulla on oikeus saada syyllisyyskysymys tai tuomittu rangaistus tutkittavaksi yleisessä tuomioistuimessa. Tämän oikeuden käytöstä sekä käytön perusteista säädetään laissa.

2. Tähän oikeuteen voidaan tehdä poikkeuksia lain määräämien vähäisten rikosten kohdalla tai tapauksissa, joissa ylin tuomioistuin on toiminut ensimmäisenä asteenä tai vapauttavan tuomion saanut henkilö on muutoksenhakuaikassa todettu syylliseksi.

**PROTOCOL No. 7**

**to the Convention for the Protection of  
Human Rights and Fundamental Freedoms**

The member States of the Council of Europe signatory hereto,

Being resolved to take further steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms by means of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as "the Convention"),

Have agreed as follows:

**Article 1**

1. An alien lawfully resident in the territory of a State shall not be expelled therefrom except in pursuance of a decision reached in accordance with law and shall be allowed:

- a. to submit reasons against his expulsion,
- b. to have his case reviewed, and
- c. to be represented for these purposes before the competent authority or a person or persons designated by that authority.

2. An alien may be expelled before the exercise of his rights under paragraph 1. a, b and c of this Article, when such expulsion is necessary in the interests of public order or is grounded on reasons of national security.

**Article 2**

1. Everyone convicted of a criminal offence by a tribunal shall have the right to have his conviction or sentence reviewed by a higher tribunal. The exercise of this right, including the grounds on which it may be exercised, shall be governed by law.

2. This right may be subject to exceptions in regard to offences of a minor character, as prescribed by law, or in cases in which the person concerned was tried in the first instance by the highest tribunal or was convicted following an appeal against acquittal.

## 3 artikla

Kun henkilö on lainvoimaisella päätöksellä tuomittu rikoksesta ja päätös on sittemmin kumottu tai henkilö on armahdettu sillä perusteella, että uusi tai myöhemmin havaittu tosiseikka selvästi osoittaa tuomion vääräksi, on henkilöllä, joka on kärsinyt tällaisen tuomion mukaista rangaistusta, oikeus kyseisen valtion lainsäädännön tai käytännön mukaiseen vahingonkorvaukseen, ellei osoiteta, että aiemmin tuntematonta tosiseikkaa ei ole tuotu esiin ajoissa asianomaisesta itsestään kokonaan tai osittain johtuvasta syystä.

## 4 artikla

1. Ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti.

2. Edellisen kappaleen määräykset eivät estä ottamasta juttua uudelleen tutkittavaksi asianomaisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti, jos on näyttöä uusista tai vasta esiin tulleista tosiseikoista tai jos aiemmassa prosessissa on tapahtunut sellainen perustavaa laatua oleva virhe, joka voisi vaikuttaa lopputulokseen.

3. Tästä artiklasta ei saa poiketa yleissopimuksen 15 artiklan perusteella.

## 5 artikla

Aviopuolisilla on yhdenvertaiset yksityisoikeudelliset oikeudet ja velvollisuudet toisiinsa ja lapsiinsa nähden avioliittoa solmittaessa, sen aikana ja sen purkautuessa. Tämä artikla ei estä valtioita ryhtymästä toimiin, jotka ovat välttämättömiä lasten etujen nimissä.

## 6 artikla

1. Valtio voi allekirjoittaessaan tämän lisäpöytäkirjan tai tallettaessaan ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa täsmentää alueen tai alueet, joita lisäpöytäkirja koskee, ja ilmoittaa, missä määrin se takaa, että tämän lisäpöytäkirjan määräykset koskevat tätä aluetta tai näitä alueita.

2. Valtio voi milloin hyvänsä myöhemmin Euroopan neuvoston pääsihteerille osoittamallaan selityksellä saattaa tämän lisäpöytäkirjan koskemaan myös jotain muuta selityksessä

## Article 3

When a person has by a final decision been convicted of a criminal offence and when subsequently his conviction has been reversed, or he has been pardoned, on the ground that a new or newly discovered fact shows conclusively that there has been a miscarriage of justice, the person who has suffered punishment as a result of such conviction shall be compensated according to the law or the practice of the State concerned, unless it is proved that the nondisclosure of the unknown fact in time is wholly or partly attributable to him.

## Article 4

1. No one shall be liable to be tried or punished again in criminal proceedings under the jurisdiction of the same State for an offence for which he has already been finally acquitted or convicted in accordance with the law and penal procedure of that State.

2. The provisions of the preceding paragraph shall not prevent the reopening of the case in accordance with the law and penal procedure of the State concerned, if there is evidence of new or newly discovered facts, or if there has been a fundamental defect in the previous proceedings, which could affect the outcome of the case.

3. No derogation from this Article shall be made under Article 15 of the Convention.

## Article 5

Spouses shall enjoy equality of rights and responsibilities of a private law character between them, and in their relations with their children, as to marriage, during marriage and in the event of its dissolution. This Article shall not prevent States from taking such measures as are necessary in the interests of the children.

## Article 6

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply and state the extent to which it undertakes that the provisions of this Protocol shall apply to such territory or territories.

2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory

määriteltyä aluetta. Lisäpöytäkirja tulee voimaan kyseisen alueen osalta kuukauden ensimmäisenä päivänä kahden kuukauden kuluttua päivästä, jona pääsihteeri on ottanut selityksen vastaan.

3. Kahden edellisen kappaleen mukaisesti tehty selitys voidaan peruuttaa tai muuttaa selityksessä määritellyn alueen osalta pääsihteerille osoitettavalla ilmoituksella. Peruutus tai muutos tulee voimaan kuukauden ensimmäisenä päivänä kahden kuukauden kuluttua päivästä, jona pääsihteeri on ottanut ilmoituksen vastaan.

4. Tämän artiklan mukaisesti tehty selitys katsotaan tehdyksi yleissopimuksen 63 artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

5. Sellaista jonkin valtion aluetta, johon tätä lisäpöytäkirjaa sovelletaan kyseisen valtion ratifioitua tai hyväksytyä sen, ja jokaista aluetta, johon tätä lisäpöytäkirjaa sovelletaan kyseisen valtion tämän artiklan mukaisesti antaman selityksen nojalla, voidaan käsitellä erillisinä alueina 1 artiklan viittauksessa valtion alueeseen.

#### 7 artikla

1. Sopimusvaltioiden kesken tämän lisäpöytäkirjan 1—6 artiklan määräyksiä on pidettävä yleissopimuksen lisäartikkeloina, ja kaikki yleissopimuksen määräykset ovat voimassa sen mukaisesti.

2. Yleissopimuksen 25 artiklan nojalla annettussa selityksessä tunnustettu oikeus yksilövalitukseen tai yleissopimuksen 46 artiklan nojalla annettussa selityksessä hyväksytty tuomioistuimen pakollinen tuomiovalta eivät kuitenkaan ole voimassa tämän lisäpöytäkirjan suhteen, ellei kyseinen valtio ole antanut selitystä, jossa se tunnustaa tällaisen oikeuden tai hyväksyy tällaisen tuomiovallan tämän lisäpöytäkirjan 1—5 artiklan suhteen.

#### 8 artikla

Tämä lisäpöytäkirja on avoinna allekirjoitusta varten Euroopan neuvoston jäsenvaltioille, jotka ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen. Se on ratifioitava tai hyväksyttävä. Euroopan neuvoston jäsenvaltio ei voi ratifioida tai hyväksyä tätä lisäpöytäkirjaa ratifioimatta ensin tai samalla yleissopimusta. Ratifioimis- tai hy-

specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of receipt by the Secretary General of such declaration.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn or modified by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal or modification shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

4. A declaration made in accordance with this Article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 63 of the Convention.

5. The territory of any State to which this Protocol applies by virtue of ratification, acceptance or approval by that State, and each territory to which this Protocol is applied by virtue of a declaration by that State under this Article, may be treated as separate territories for the purpose of the reference in Article 1 to the territory of a State.

#### Article 7

1. As between the States Parties, the provisions of Articles 1 to 6 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

2. Nevertheless, the right of individual recourse recognised by a declaration made under Article 25 of the Convention, or the acceptance of the compulsory jurisdiction of the Court by a declaration made under Article 46 of the Convention, shall not be effective in relation to this Protocol unless the State concerned has made a statement recognising such right, or accepting such jurisdiction in respect of Articles 1 to 5 of this Protocol.

#### Article 8

This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe which have signed the Convention. It is subject to ratification, acceptance or approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol without previously or simultaneously ratifying the

väksymiskirjat talletetaan Euroopan neuvoston pääsihteerin huostaan.

#### 9 artikla

1. Tämä lisäpöytäkirja tulee voimaan kuukauden ensimmäisenä päivänä kahden kuukauden kuluttua päivästä, jona seitsemän Euroopan neuvoston jäsenmaata on ilmoittanut suostuvansa siihen, että lisäpöytäkirja sitoo niitä 8 artiklan määräysten mukaisesti.

2. Niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ilmaisevat suostumuksensa myöhemmin, lisäpöytäkirja tulee voimaan kuukauden ensimmäisenä päivänä kahden kuukauden kuluttua ratifioimis- tai hyväksymiskirjan talletuspäivästä.

#### 10 artikla

Euroopan neuvoston pääsihteeri ilmoittaa neuvoston kaikille jäsenvaltioille:

- a) allekirjoituksista;
- b) ratifioimis- tai hyväksymiskirjojen talletuksista;
- c) tämän lisäpöytäkirjan 6 ja 9 artiklan mukaisesta voimaantulopäivästä;
- d) muista tähän lisäpöytäkirjaan liittyvistä toimista, ilmoituksista tai selityksistä.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän lisäpöytäkirjan.

Tehty Strasbourgissa 22 päivänä marraskuuta 1984 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset ja joka talletetaan Euroopan neuvoston arkistoon. Euroopan neuvoston pääsihteeri toimittaa oikeaksi todistetut jäljennökset kullekin Euroopan neuvoston jäsenvaltiolle.

Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

#### Article 9

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date on which seven member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 8.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

#### Article 10

The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the member States of the Council of Europe of:

- a. any signature;
- b. the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c. any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 6 and 9;
- d. any other act, notification or declaration relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 22nd day of November 1984, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.